

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים | גליון פ"ב | פרשת במדבר | תשפ"ב

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
רבו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	
22:22	22:13	20:47	21:29	21:07	19:59	20:52	20:22	19:17	20:55	20:19	19:01	

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

וכי מיוחס אתה יותר מהקב"ה...

ויתילדו על משפחתם (א, יח). וברש"י הביאו ספרי ייחוסיהם ועידי חזקת לידתם, כל אחד ואחד, להתייחס על השבט.

כשהיה הגה"ק האבני נזר זצ"ל בן חמש העתיק אביו [בעל האגודת אזור מביאלה] את מקום מגוריו מבגדאד לעלקוש שקבל שם רבנות וגם ניהל ישיבה.

פעם עבר בעיר זאת הצדיק הישיש הרבי ר' יצחק מוורקא זצ"ל, הלך האב עם בנו הקטן להקביל את פני הצדיק והציג את בנו העילוי לפניו וציווה לבנו ליתן שלום לרבי. נגש האבנ"ז ישר לרבי והושיט לו ידו הקטנה לשלום. שאלו הרבי למה אתה נותן שלום דוקא לי ולא ליהודי הזה, והראה על החסיד שישב על ידו במרכבה ענה הילד (בחרפותו): האם דומה ברכה מרבי לברכה מהדיוט?

גחן אליו הרבי ושאלו מדברי תלמודו והתפלפל עמו בעניני לימוד, בין השאר שאל אותו הרבי מוורקא, שעה שאכלו ישראל את המן במדבר מה צדקה קיימו הלא אז היו כלם שווים העשירים והעניים? והשיב הנער העילוי: מי שדעתו היתה רחבה יותר, עשה צדקה עם מי שדעתו היתה קצרה. תשובה זאת מצאה חן בעיני הצדיק מוורקא ושבח את הילד בפני כולם. אחר זה אמר הילד: רבי אני רוצה שאתה

כל שבט צבע וציוור אחד בדגלו

איש על דגלו באתת לבית אבותם יחנו בני ישראל (ב, ב).

איש על דגלו באתת. מלשון: (ירמיה י, ב) "אותות השמים", והם סימנין שיהיו בכל דגל ודגל. היה בדגל ראובן צורת אדם רמו לדודאים. והיה בדגל יהודה צורת אריה שכן המשילו אביו לגור אריה, והיה בדגל אפרים צורת שור, כענין שכתוב: (דברים לג, יז) "בכור שורו הדר לו", והיה בדגל דן צורת נשר עד שהיו דומין לכרובים שראה יחזקאל... והיה להם י"ב מפות, מפה לכל שבט ושבט והיו המפות משתנות בגווניהן וצבעוניהן חלוקים זה מזה. כעין דגלים של מעלה שראה בסיני שהן כדמות להבי אש במיני גוונים וצבעונין.

תברכני. אמר לו הצדיק אם בר חכים אתה כל כך למה תדבר לאיש זקן בלשון 'אתה', ענהו הילד וכי מיוחס אתה יותר מהקב"ה שאומרים לו בלשון אתה. אז אמר הצדיק הישיש אל אבי הילד: "מובטחני שיהיה גדול בישראל". ולא הסתפק הילד בכך, ואמר: "וכי כך מברכים". ודרש שישים הרבי את שתי ידיו על ראשו ויברכו במפורש ברכה ארוכה, והצדיק עשה את מבוקשו.

סיפור זה מספרים מפיו, ואומרים שסיים את סיפורו בענווה ואמר אם כי לא נתקיימה בי כל הברכה שברך אותי, מקצת ברכתו נתקיימה...

מגדולי התורה החסידות (ח"ה עמ' יז)

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ד

עמ' ט'

פניני אביר יעקב

התורה, למרות שציפו ליום זה בנגועים, לא היתה עלולה להתרחש כי אם בעת ההיא, כשעדיין לא קיבלנו את התורה... לא כן העידנא, שזכינו כבר לטעום מתיקות התורה, אין מציאות בכלל לחשוב על רפיון מסוג זה... פשוט לא יתכן עכ"ד.

אע"פ שנראית כמליצה - כבר קדמו בכעין רעיון זה - הכהן הגדול מאחזי הרה"ק רבי צדוק מלובלין זצ"ל בספרו פרי צדיק (לשבועות), ונעתיק דבריו בקצירת האומ"ר: בני ישראל הכינו עצמם לקבלת התורה בהכנה דרבה והשליכו מעצמם כל עניני העולם הזה, והיה זאת עצתם לקשר עצמם בה' יתברך ע"י השינה היינו לעזוב את עצמם עם כל כוחם, חושיהם והרגשותיהם על ה' יתברך - וזה היה מדריגת דור המדבר קודם מתן תורה דביקות בה' ע"י שינה, אבל עכשיו שכבר ניתנה תורה צריך להיות נעורים ולעסוק בתורה - ומטעם זה נתקן לומד הסדר תיקון ליל שבועות".

וממשיך לאמור: "בכל שנה בלילה שקודם זמן מתן תורה, יכול האדם לזכות לזה שיוקבעו הדברי תורה בלב כמו שזכו בני ישראל בלילה שקודם מתן תורה, ומשום הכי צריכין להיות נעורים ולעסוק בתורה עכ"ד, יעו"ש בארוכה.

פרי צדיק - שבועות; הרב מפוניבז (ח"א עמ' רא)

ב'יהי כבוד השם' כולם שווים

איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו (ב, ב).
 "ל בדרך מליצה, כי עם ישראל מפוצל לעדות שונות, אשכנזים ספרדים ותימנים, וגם אלה מפולגים לכתות של חסידים מתנגדים, בעלי מוסר, וגם באלה קבוצות שמתאפיינות בדרכי הנהגה מסוימות כפי שנהגו אבותיהם, אבל סביב אהל מועד - מקום שהשכינה - שם יחנו בני ישראל, היינו אמצעי ההתקרבות לשכינה שונים הם, ברם המטרה של כולם שווה, וסביב אהל מועד היינו מקום השכינה עצמה מצויה חונים כל בני ישראל.

וכעין אלו הדברים אמר הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל כי יש המקדימים ברוך שאמר להודו ויש המקדימים הודו לברוך שאמר, אבל כולם יחד מודים ומהללים בשווה ב"יהי כבוד ה' לעולם".

טעם ודעת - בפרשתנו

הכנה למתן תורה - עם לימוד התורה

כשמסר הרב מפוניבז זצ"ל שיחה לציבור בליל שבועות, התבטא בדרך מליצה בהאי לישנא: "תופעה כזאת לישון לפני קבלת

יהודה ויששכר וזבולון שהיו במזרח, יהודה - צבע מפתו כעין השמים מצוייר בה אריה. ויששכר - צבע מפה שלו דומה לכחול מצוייר בה שמש וירח, על שם שהיו בקיאים בתקופות ומזלות. זבולון - צבע מפה שלו לבנה סימן לעשרו שהכסף לבן ומצוייר בה ספינה.

ראובן ושמעון וגד שהיו בדרום. ראובן - מפה שלו אדומה ומצוייר בה דודאים. שמעון - מפתו ירוקה מצוייר בהם שכם. גד - מפה שלו מעורב לבן ושחור ומצוייר בה גדוד.

אפרים מנשה ובנימין שהיו במערב. אפרים ומנשה - צבע מפות שלהם כמראה שוהם, בשל אפרים מצוייר בה שור, ובשל מנשה ראם, בנימין - מפתו כלולה מכל הצבעים מצוייר בה זאב.

דן ואשר ונפתלי שהיו בצפון, דן - מפתו דומה לספיר ומצוייר בה נחש. אשר - צבע מפתו דומה לאור השמן מצוייר בה אילן זית. נפתלי - צבע מפתו דומה ליין צלול מצוייר בה איילה.

רבנו בחיי - בפרשתנו

למנות אדם אחד עם ב' ראשים

שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו' כל זכר לגלגלתם (א, ב). ולהלן במנין הלויים (ג, טו) לא נזכר 'לגלגלותם'.

וביאר בזה מדנא החתם סופר בשם הרה"ק רבי שמואל קראקאווער זצ"ל מפראג וז"ל: "ויש לומר בזה, דהנה מבואר במסכת מנחות (לו.) דמי שנולד בשני ראשים הוי טריפה. והנה נודע דטריפה לא יהיה כל כך זמן רב. ולכן בבני ישראל שנמנו מבן עשרים ומעלה, שפיר נמנו לגלגלותם, דליכא למטעי בהו למנות אדם אחד שנולד עם ב' ראשים, לשנים, שהרי טריפה אינו חי עד עשרים שנה. מה שאין כן בשבט לוי שנמנו מבן חודש ולמעלה, שפיר יש מקום לטעות במי שנולד עם ב' ראשים למנותו כשנים, לכן לא כתבה שם התורה לגלגלותם, עכ"ד ודפח"ח.

שו"ת חתם סופר (יו"ד סי' רצ"ד ד"ה וראיתי)

סגולת סעודת פדיון הבן הנחשבת כפ"ד תעניות

ויקח משה את כסף הפדיום (ג, מט). 99 א יז.

שה הרה"ק רבי יצחק מנעשכ"ז זצ"ל (הובא באילנא דח"ל): שהעולם טועים במה שאומרים, שסעודת פדיון הבן נחשבת כפ"ד תעניות נמצא באיזה ילקוט או מדרש - שאין נמצא מזה בשום מקום, רק הוא נובע מאמרי פיו של אביו הקדוש והטהור מו"ה רבי מרדכי זצ"ל מנעשכ"ז זצ"ל, שאמר: שבכל התורה כתיב 'כסף הפדיום', ורק כאן כתיב 'כסף הפדיום', שהוא אותיות - פ"ד יום - לרמז על כך שסעודת פדיון הבן נחשבת כפ"ד תעניות.

מקור נוסף מצינו בספר ילקוט יוסף (להג"ר ישעיה שלום רוקח ז"ל) שכתב סמך לדבר, ואמרו בפני הרה"ק משינווא וקלסיה, וכה כתב: מה שהעולם אומרים שהנהגה מסעודת פדיון הבן נחשב לפ"ד תעניות, לא מצאתי שום דבר ברור מזה בספרים. ואולי יש סמך למאמרם, כי יעקב אבינו ע"ה היה בן פ"ד שנים כשנשא אשה, ועל בן בכורו שהוא ראובן אמר כוחי וראשית אוני שהיה יעקב בקדושה כל ימיו, וע"י ראובן שהציל את יוסף באומרו "אל תשפכו דם" נתהווה הסיבה שירד יוסף למצרים ומשך לשם גם ליעקב ושניהם לקטו הניצוצות קדושים שנפלו לערוות מצרים, ובזכותם נהרגו בכור"י מצרים, שזה היה המכה האחרונה, שנגאלו עי"ז, לכן חשוב סעודת פדיון הבן לפ"ד תעניות כמנין שנות יעקב כשנשא אשה, כן נראה לי בדרך אפשר.

ופעם אחת הייתי אצל הרה"ק המפורסם משינווא זצ"ל ונזדמן כך שהיה אצלו סעודת פדיון הבן מאחד מנכדיו, ושאל לכל המסובים שם, אולי יש אחד שראה באיזה ספר הטעם שאומרים העולם שסעודה זו נחשבת לפ"ד תעניות, ואז אמרתי לפניו דיבורים הנ"ל, ונשאו חן בעיניו וקלסיה, ושאל אותי אם ראיתי זאת באיזה ספר. ואמרתי לו שכמדומה לי שראיתי מעט מזה בשם החיד"א זצ"ל, והיה לו למשיבת נפש עכ"ד.

ונסיים במה שמספרים (ראה אוצר פדה"ב פכ"א) על הגה"ק מאוסטרובצא זצ"ל, שהציקו לו על שמרבה בתעניות, שהרי יכול לצאת בסעודת פדיון הבן שנחשב כאילו התענה פ"ד תעניות, והשיב: הא דמקובל כאילו התענה פ"ד תעניות, הני תעניות הן כנגד עבירות שכתוב עליהם "כאילו" כגון: "כאילו עובד עבודה זרה", וכדומה. וחישב ומצא בש"ס ובחז"ל שיש פ"ד "כאילו" שכאלה, וכנגד זה מועילה פדיון הבן עכ"ד.

מחזברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

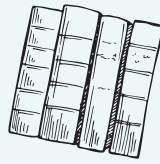
ככה מתחילים את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים הקי יומי
- פניני אביר יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

"בשמחה רבה", ענה ר' ראובן, "היכן אתה רוצה להיפגש?".
 "בצומת קוקה-קולה שבפאתי בני ברק, בתחנת הדלק. מבחינתי
 ניתן להיפגש היום בשעה ארבע בצהריים, השיב איש השדה".
 "בסדר גמור", סיים ר' ראובן את שיחתו.

לאחר שהניח את השפופרת מידו, תמה לעצמו ר' ראובן: איזה
 סיפור מוזר יש כאן, מעולם לא זכורה לי שיחה כזו. כאמור, ר'
 ראובן, הוא אחד הפעילים בקרן השביעית המסייע לחקלאים
 שומרי שמיטה, אבל שיחה כזו היא פלאית ביותר...!

בדרך כלל פעילי הקרנות מכתתים רגליהם ממושב למושב ומכפר
 לכפר כדי לדבר על לבם ולשכנע את החקלאים לשמור שמיטה,
 הדבר כרוך בפיתוים רבים ובשיחות נפש האורכות שעת רבות,
 כדי שהאיש הזה, שהוא והשדה אחד הם, יסכים להתנתק מהשדה
 למשך שנה תמימה, בפרט כאשר הוא חושש להפסד מרובה, וכאן
 לפתע איש-שדה שעוד מגדיר את עצמו כלא דתי מגיע מעצמו
 ומרצונו הטוב לשמור שמיטה כהלכתה, הדבר אומר דרשני! הגיעו
 ימות המשיח...!!!

בשעה היעודה הופיע ר' ראובן למקום שקבעו לעצמם להיפגש,
 הוא חיפש בתחנת הדלק אחר אדם המתאים במראהו לחקלאי
 חילוני, לאחר כמה דקות נפגשו עיניו באדם שהתאים להגדרה זו
 ואף נראה כמחכה למישהו. הוא

ניגש אליו, ומיד כשהבחין בו הלה, אורו עיניו. "הרב מאיר?". "כן".
 "אני שמח לפגוש אותך", אמר האיש שהציג עצמו בשם ליאור.

"בבקשה, אתה מוזמן להיכנס לרכבי, שם נוכל לדבר יותר בנחת",
 אמר ר' ראובן. השנים התיישבו בתוך הרכב, ליאור פתח ואמר:
 "תראה הרב מאיר, אני חקלאי ביישוב פלוני שבדרומה של הארץ,
 וכפי שאמרת לי בטלפון, השנה החלטנו אני ואשתי 'לשמור
 שמיטה', אבל אין לנו שום מושג כיצד עושים זאת, ובמה זה כרוך.
 אני מוכן לשלם כל מה שצריך על מנת לשמור שמיטה".

"אין צורך לשלם כלום", ענה ר' ראובן כשחיוך קל על פניו,
 "אדרבה, תפקידנו הוא לשלם לכם, כדי לחזק אתכם במצוה גדולה
 זו", כך הסביר ר' ראובן להאיש, שמסתבר שאין לו עדיין מושג
 ברור 'שמיטה' מה היא.

"על מנת לשמור שמיטה" התחיל ר' ראובן להסביר לו במאור
 פניו, "לא צריך לעשות כלום". "הפוך", ממשיך להסביר לו, "כשלא
 עושים כלום, זו המצוה...", כך התחיל בדבריו, כשהאיש העומד
 מולו גומע בשקיקה ובצמאון כל מילה היוצאת מפיו, ומתפלא
 לשמוע לראשונה על ההגדה הנכונה של 'שמיטה'.

ר' ראובן ממשיך להסביר לו: "פשוט יש לך צורך לדעת, שלא
 לעבוד כלל בקרקע לאורך כל השנה הבאה הנקראת 'שביעית'.
 תחילתה של השנה היא בראש השנה שנת תשס"ח וסיומה בראש
 השנה תשס"ט, זו תורת השמיטה כולה על רגל אחת", סיים ר'
 ראובן את דברי הפתיחה.

במשך הפגישה הוא פירט לפניו את התנאים היותר מורכבים
 הכרוכים בהכנת השדה לשמיטה, באופן השבתו, ובשאר הפרטים
 בהלכות היסודיות, כדיני ספחין ועוד.

"המפעל, שבמסגרתו אני עובד, יעמוד כל העת לשירותך
 ולעזרתך", הוסיף ר' ראובן. "תוך כמה ימים נשלח אליך בעזרת-

"אני מגדל בארבעים הדונם שבדשתי פלפלים
 [פֶּפֶּעֶר – באדיש]. בעיקר כדי להעבירם ולמוכרם
 בחו"ל", ענה ליאור. בדרך כלל אני מוכר קילו פלפלים
 במחיר סיטונאי בשלש – שלש וחצי שקל, השנה,
 למרבה הפליאה, פנו אלי מכל העולם (!) לבקש
 סחורה שלי דווקא, והמהירים שהציעו טפסו ועלו,
 ולבסוף קילו של פלפלים נמכר במחיר סיטונאי של
 שמונה עשרה שקל!!!

פנו אלי מכל רחבי העולם... לא יאומן כי יסופר, לא
 הבנתי מה קורה, התחלתי לברר, ואז נודע לי שיש
 מחסור של פלפלים בעולם. וכך היה מעשה: מדינות
 שונות באירופה ובראשן מדינת ספרד הן מגדולי
 מפיצי ירק הפלפל הגדולים בעולם כולו. לפני כמה
 חדשים בבדיקות שערך משרד הבריאות העולמי
 באירופה התברר לתדהמתם שחומר שיש בו רעל
 מופיע בכל התוצרת.

בידור קצר העלה שהשנה נקנתה כמות גדולה של
 חומר ריטוס מחברה סינית במחיר הרבה יותר זול,
 אבל כמו תמיד מתברר שיותר זול פירושו יותר יקר,
 החומר לא היה ראוי לשימוש, וכל השפע הגדול
 שהניבה אדמת ספרד ושאר מדינות הוכרחו לזרוקם
 ולאבדם, וכך נוצר 'מחסור' עולמי בפלפלים, ומפיצי
 וסוחריו הידקות שבשוק חיפשו בנרות אחר כל שדה
 ומטע של פלפל שבכל מקום בעולם.

סיפורי נפלאות רבים מספור רואים במשך הדורות בענין ברכת
 השמיטה, ברכת התורה יצוית את ברכת, אך הסיפור שלפנינו
 אינו מפורסם כמעט בקרב ההמון, ויש בו חן מיוחד של תמימות,
 וגם בהיותו קשור במיוחד עם פרשת השמיטה – 'פרשת בהר',
 שנקרא בשבת קודש העבר בארץ ישראל, ובשבת קודש זו בחוץ
 לארץ.

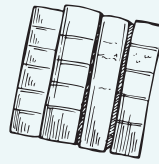
אנו חוזרים לשני שמיטות הקודמות – שנת השמיטה תשס"ח.
 היה זה בחודש אייר תשס"ז, הרב ראובן מאיר, אחד מגדולי
 העסקנים באחד מקרנות השביעית מקבל טלפון:

"שלום, אני מדבר עם הרב ראובן מאיר?" בקע הקול מן השפופרת.
 "כן" השיב הרב מאיר, "עם מי אני מדבר?". "אתה מטפל בשומרי
 השמיטה בארץ?" באה שאלה כתשובה. "כן, מה אפשר לעזור",
 חזר הרב מאיר, והמתין לשמוע מה בקשתו.

פלוני ניגש ישר לענין: "אני חקלאי (-עובד שדה) מדרום הארץ,
 אמנם אני לא דתי, אבל הגעתי השנה להחלטה שעלי לשמור
 שמיטה, היכן אפשר להיפגש איתך?", כך נשמע הקול מעבר לקו,
 שמסיבות שלו בחר עתה שלא לגלות מי הוא.

ר' ראובן שמח לשמוע הבקשה, שמח לשמוע שיש עוד יהודי
 שרוצה לשמור שמיטה, ובפרט אם הוא עדיין אינו שומר ומצוות,
 אולי בזכות מצוה זו יתחיל לשמור כל המצוות, ויהיה לו חלק
 להוציא יקר מזולל.

לעינינו ציווי מיוחד מאד: "שש שנים", אומרת התורה, "מותר לך לזרוע את השדה, ולעבוד אותו כראוי", אולם לאחר שש שנים אלו באה השנה השביעית בה עליך להשבית את כל העבודה בשדה לחלוטין! "בשנה השביעית שבת שבתוך". היינו מופתעים.

לפני זמן לא רב הרי לא היו מרכולים בהם ניתן היה להשיג סחורה בלא קשר לעונה, כל עונה היה ניתן להשיג פרי או ירק אחר, לא היו מקררי ענק לאיכסון תוצרת חקלאית בצורה רבתית. כיצד אם כן, עם שלם המתפרנס כולו מיבול השדה יכול לעמוד בצווי שכזה, אחת לשבע שנים לא לזרוע ולא לקצור, ולא לגדל שום דבר הניתן לאכילה? עד כמה שזכור לנו ירד להם לחם מן השמים רק בהיותם במדבר אך לא לאחר שנכנסו לארץ???

התחלנו לדון בדבר, עד שהבט שלי לפתע קוראת: "אבא, תעבור בבקשה עוד שלש-עשרה פסוקים, יש פה את התשובה התנכ"ית לשאלה שלכם". עברנו לפסוק כ', והנה השאלה שלנו עולה מתוך הפסוקים עצמם. התורה עצמה אומרת, שאם תשאלו מה נאכל באותה שנה הרי לא נזרע וממילא לא יהיה לנו מה לאסוף אחר כך, בדיוק כמו שאנו באמת שאלנו.

וכאן באה תשובה שמאוד הפתיעה אותנו: הבורא מבטיח שהוא יצווה את הברכה, והאדמה תצמיח בשנה השישית עבור שלוש שנים! הבטנו המומים אחד בשני, כיצד התורה יכולה להבטיח שבמחזור הקבוע לאחר חמש שנים בהן הקרקע תניב יבול מסוים, ישתנה הטבע שלה בשנה השישית והיא תניב פי שלשה? זוהי הבטחה על-טבעית (-למעלה מן הטבע) בעליל. בשביל משפחה חקלאית - חילונית הקוראת להנאתה בתנ"ך, הדבר חורג מגבולותיו של סיפור היסטורי גרידא, מדובר בהתאבדות של העם כולו...!

ואז בני ביתי זרקו דברים בחלל החדר, ואמרו לי: בא נבדוק את זה, בא נחליט שאת כל השדות שלנו אנו משביתים בשמיטה, ונראה מה קורה בשנה השישית, הא, מה דעתך?".

הרהרתי לעצמי. לאחר מספר רגעים החלטתי להיענות לדבר, ועניתי: "נו, זוהי אפשרות נהדרת לבדוק את המסופר בתנ"ך, אבל אין לי מושג מתי זה יוצא השמיטה הזאת". לאחר מספר בירורים נודע לי שאנו עומדים בשנה החמישית. זה היה לפני שנתיים. החלטנו לעצמנו שנשמור שמיטה, והתחלנו לצפות בכליון עיניים לבואה של השנה השישית.

האיש השתתק לרגע ולגם מעט מבקבוק השתיה שבידו. ר' ראובן שהיה מתוח כהוגן שאל: "נו, עכשיו אנו כבר במחצית השנה של השנה השישית, יש בידך תוצאות?" "כן" אמר ליאור והשתתק, "צר לי לומר, הברכה לא הופיעה אצלי פי שלשה...". "אז מה כן קרה?". "אני חקלאי כבר שלשים שנה, הפרטים אצלי מאוד ברורים ומדויקים, כל שנה הרווחים הם פחות או יותר אותו דבר, אולם השנה קרה לי משהו מאוד מוזר, צירוף מקרים מיוחד גם לכך שהשנה הרווחתי פי חמש!".

השם מדריך מומחה לשדות, שיעמוד לימין וילוה אותך אורך כל השנה".

"תודה רבה", אמר ליאור, "זה באמת נפלא לשמוע כל מה שאתה מספר, עד היום היו לי בקושי כמה מושגים בסיסיים בלבד על אודות השמיטה, עכשיו אני מבין שזה הרבה יותר מסובך ממה שחשבתי".

"הנסיון לא קל" הוסיף ר' ראובן, הרבה יותר קשה ממה שאתה חושב, אבל תדע לך שיש הרבה עזרה ממרום, על כל צעד ושעל". "את זה אתה לא צריך לספר לי", הפתיע ליאור בדבריו, כשהיוך מופיע בקצה פיו. "למה כוונתך?" התפלא ר' ראובן לשמוע.

"למה כוונתי?, אתה שואל! האם לא פלא בעיניך לראות אדם חילוני כמוני, שאין לו מושג קלוש בשום דבר בדת, מחליט לפתע להשבית ארבעים דונם של שטח חקלאי שפורה ומניב יבול יפה ומשובח?"

"את האמת אומר לך", השיב ר' ראובן, "מהרגע שדברנו בטלפון בפעם הראשונה, השאלה הזו מנקרת לי בלב, ככל שהפגישה ביננו מתמשכת, התמיהה רק הולכת ומתגברת".

"נו, תעלומה ואין קורא לה, אולי הגיע הזמן שתגלה לי את כל הסוד" ... מבקש ר' ראובן.

"הדבר החל לפני שלוש שנים", החל האיש לספר. "יום אחד שוחחנו אני וביתי על אודות העובדא שאנו חיים בארץ ישראל ואנו מזרע היהודים, ואין לנו באמת שום קשר ותוכן פנימי עם שורשי העם והארץ, העלינו את השאלה על השולחן מה דבר זה אומר לגבינו, הרי אין לנו כל מושג

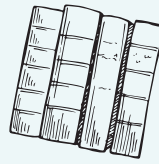
ביהדות, הפעם האחרונה שבה נפגשנו עם משהו יהודי היתה בשיעורי התנ"ך בבית-הספר היסודי, זה לא יתכן שנשעה בארץ ישראל, כיהודים, תוך סיכון ומלחמות, עדיף שנעצור לרגע לחשוב מה כל זה אומר לגבינו" (-הלואי וכל תושבי הארץ מזרע ישראל יתחילו לחשוב על כך, וילמדו תועים בינה).

"מסקנת הדברים היתה, להתחיל כל ערב לקרוא יחד עם כל המשפחה כמה פרקים בתנ"ך, דבר זה, כך חשבנו, ירחיב את הקשר שלנו בכל הקשור ליהדות. וכך מידי ערב, באווירה נעימה אנו מתיישבים עם הילדים בגינה, שותים משהו, וקוראים כמה פרקים בתנ"ך.

מדי פעם מתפתחים דיונים על מה שקראנו זה עתה, והתחושה הכללית היא שכל יום אנו לומדים דברים חדשים אודות עם ישראל, אודות ארץ ישראל, ואודות העבר הנפלא והעשיר של עם ישראל, הקשר לפיסת ארץ זו ויסודות האמונה אותם הנחיל לכל העולם כולו.

ביום אחד, כאשר אנו עסוקים בקריאת התנ"ך, אנו מגיעים לפרשה הנקראת "בהר", אנו מתחילים לקרוא את הפסוקים, ומתגלה

"פי חמש?" - "כמו שני"
כך, מאזן הרווחים
שלי השנה הוא
שיש כרגע בידי
כסף כמו שאני
מרוויח במושך חמש
שנים בדיוק! ולכן,
מבחינתי לא קשה
לי השנה לשמור
שביעית, וגם
להתחיל בפיתוח
הקרקע שנה לאחר
מכן". "מה קרה
השנה שלא קרה
בכל השלשים שנה
האחרונות?"

"פי חמש?"

"ממש כך, מאזן הרווחים שלי השנה הוא שיש כרגע בידי כסף כמו שאני מרוויח במשך חמש שנים בדיוק! ולכן, מבחינתי לא קשה לי השנה לשמור שביעית, וגם להתחיל בפיתוח הקרקע שנה לאחר מכן". "מה קרה השנה שלא קרה בכל השלשים שנה האחרונות?", שאל ר' ראובן כשהוא מלא פליאה.

"אני מגדל בארבעים הדונם שברשותי פלפלים [פֶּפֶפֶר - באידיש]. בעיקר כדי להעבירם ולמוכרם בחו"ל", ענה ליאור. בדרך כלל אני מוכר קילו פלפלים במחיר סיטונאי בשלש - שלש וחצי שקל, השנה, למרבה הפליאה, פנו אלי מכל העולם (!) לבקש סחורה שלי דווקא, והמחירים שהציעו טפסו ועלו, ולבסוף קילו של פלפלים נמכר במחיר סיטונאי של שמונה עשרה שקל!!!

פנו אלי מכל רחבי העולם... לא יאומן כי יסופר, לא הבנתי מה קורה, התחלתי לברר, ואז נודע לי שיש מחסור של פלפלים בעולם. וכך היה מעשה: מדינות שונות באירופה ובראשן מדינת ספרד הן מגדולי מפיצי ירק הפלפל הגדולים בעולם כולו. לפני כמה חדשים בבדיקות שערך משרד הבריאות העולמי באירופה התברר לתדהמתם שחומר שיש בו רעל מופיע בכל התוצרת.

בירור קצר העלה שהשנה נקנתה כמות גדולה של חומר ריסוס מחברה סינית במחיר הרבה יותר זול, אבל כמו תמיד מתברר שיותר זול פירושו יותר יקר, החומר לא היה ראוי לשימוש, וכל השפע הגדול שהגיבה אדמת ספרד ושאר מדינות הוכרחו לזרוקם ולאבדם, וכך נוצר 'מחסור' עולמי בפלפלים, ומפיצי וסוחרי הירקות שבשוק חיפשו בנרות אחר כל שדה ומטע של פלפל שבכל מקום בעולם.

וכך כשביררו כאן בארץ נודע להם על סחורת, הם היו מוכנים לשלם לי הון תועפות כדי לזכות בסחורה 'היקרה' שברשותי.

כמובן שאני ובני ביתי עומדים המומים ומשתוממים מול עובדא זו לאור השמש, אין לנו מה לומר, כבר הקדמתי לך שזה שלשים שנה שאני חקלאי, וכל שנה פחות או יותר מוציא השדה אותה סחורה, וכך גם המחירים, אבל הסיפור הנפלא הזה הקפיץ אותנו לעולמות אחרים, אנחנו לא יכולים להירגע מהנהגה גלויה זו, איננו יודעים להסביר זאת מלבד ההסבר שזו ברכה אלוקית, ולכן, הגיע הזמן לעשות את חלקנו בהסכם ולשמור שמיטה במלואה...".

(גל קנין תורה בחקותי פ"ב)

אודתודוכס עם אותה מצוקה... אולי אתה מכיר אותו?
הוא סיפר לי שהוא מנהל חנות בשך קטנה ב...
מר שווארץ חשב שהוא מתעלף. הנה התברר לו
בדיוק מה חיפש בעל האטלזי בחנות, ואיך אין לכל זה
כל קשר עם החשדות והשם - דע שהוא הוציא עליו!
'מר שווארץ' נשבר לחלוטין. התברר לו שלחנים
הרס ליהודי יקר את פרנסתו, וגרם לרדתו שאול טרם
עת...

אופס, זה הרי הרכב של האטלזי המקומי - מעניין מה ההוא עושה פה?

היה זה כאשר 'מר שווארץ' חלף במקרה עם רכבו, ליד חנות - מפעל ענקית לשיווק בשך פיגולים. הוא נולד עם עיני נץ ואופי בלשי, ותיכף זיהה את הרכב שחנה מחוץ למפעל.

הרכב של בעל האטלזי השכונתי שלהם, אצלו קונים כולם בשך - כשר. רגלו של יהודי כשר לא הייתה מעזה לדרוך בחנות כזו של פיגולים, ודווקא הוא - בעל האטלזי - חייב להימצא שם? הציץ פנימה והבחין בקצב שלנו מסתובב שם, נכנס ויוצא, כמו בן-בית.

האם הוא רואה נכון? האמנם האטלזין השכונתי עושה עסקים עם חנות-מפעל טמאה זו? רגע, אבל יש לו תעודת-כשרות! נכון. יש לו תעודה, אבל מי אומר שהוא לא מערים על נותני הכשרות? אחרת מה הוא עושה פה? שומו-שמים!

אבל אולי אני טועה? אולי זה לא הרכב שלו, וגם מי שנכנס ויוצא מהחנות זה מישהו שרק דומה לו? ניגש לבדוק ולוודא את הענין וכן. אין ספק. זו המכונת זהה האיש! שומו-שמים כבר אמרנו?

ליותר מזה הוא לא נצרך. מיד כאשר חזר לשכונה שיתף את מכריו בתגלית המרעיש. וכי צריך הוכחות יותר חזקות למה שמתרחש לנו כאן מתחת האף?

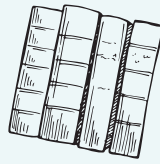
בעל האטלזי עושה עסקים עם רשת הטריפה, והוא - שלגמרי בטעות נקלע לשם - הבחין בו בחסדי השם, וכך יש לו את הזכות להציל את כולם ממכשול. ותוהם כל העיר!

ככל שנטו האנשים להאמין לשמועות הרעות, כך הלך מצב הפרנסה של האטלזי ונעשה גרוע מיום ליום. ואם בשעתו זה היה נראה כדבר הגרוע ביותר שיכול היה לקרות לבעל האטלזי, בא

מר שווארץ חשב
שהוא מתעלף. הנה
התברר לו בדיוק
מה חיפש בעל
האטלזי בחנות,
ואיך אין לכל זה כל
קשר עם החשדות
והשם - דע שהוא
הוציא עליו!
'מר שווארץ' נשבר
לחלוטין. התברר
לו שלחנים הרס
ליהודי יקר את
פרנסתו, וגרם
לרדתו שאול טרם
עת...

מתייצב ככולד בתשע בבוקר, ושוב בשלוש אחר הצהריים!

'קן' – השיב רבי חיים מיד, 'עיסוקך הוא בלימוד התורה. אבל אני שואל האם אתה קובע עתים לתורה, האם יש לך חוק לימוד קבוע שאתה מקפיד ועומד עליו מדי יום ביומו, ערב פסח כערב סוכות, יום הפורים כמו תשעה באב? האם יש לך שעת לימוד קבועה כחוק ולא יעבור, זמן בו אתה לומד תורה בקביעות בלי שום פשרה?!

עכשיו הבין ר' יצחק את השאלה, והנהן בראשו אילך ואילך לשלילה. ורבי חיים מהנהן לעברו, כאומר 'ע...'

ר' יצחק הבין מיד את הרמז, וקם ואמר: 'הריני מקבל על עצמי בלי נד, מהיום הנה ואילך, שעת לימוד קבועה מדי יום ממנה לא אנוע ולא אזוע! נהרה השתכחה על פני רבי חיים, והוא בידך-קבע לאמור: 'רפואה שלימה!'

'אני באמת חושב שכדאי שתקדים את שמחת בר המצוה בשבוע-שבועיים, כדי שתספיק להשתתף בה. זה יהיה הרבה יותר נעים לבנך, מאשר לקיים בר-מצוה כשהוא יתום טרי...' - - -

דברי הרופא הלמו בראשו של ר' יצחק א. כמהלומת קורנס. מזה זמן הוא חש בכאבים, והבדיקות לא בישרו טובות. לאחר שכבר הבין שהוא חולה בנוראה שבמחלות, בכל זאת קיווה לטוב. אבל עכשיו, כשהוא יושב מול הרופא ומנסה להסביר עד כמה הוא אדם צעיר והוא עומד לערוך בר מצוה לבנו בעוד כמה חודשים – לעומתו מסביר לו הרופא כי כדאי להקדים את השמחה כדי שבנו לא יהפוך ליתום טרי עוד קודם לכן...

רק עתה הבין ר' יצחק עד כמה מצבו נורא, קריטי ממש. הוא אמנם עדיין מתפקד למרות הכאבים, אבל מצבו הרפואי האמיתי קשה מנשוא. הרופא הסביר על תהליך התפתחות המחלה המואץ, וכיצד היא תביא די בקרוב לקריסת מערכות. ר' יצחק התקשה להאמין, ובכוחות לא לו יצא מהרופא והגיע לביתו, שבור לב ואובד עצות...

בצר לו, ומתוך שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו אל יתיימש מן הרחמים, החליט ר' יצחק לפנות אל הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל. היה זה בשנת תשנ"ו, כאשר רבים מאוד כבר צבאו על דלת ביתו של רבי חיים, ובכל זאת – היה קל יותר להיכנס לביתו של הרב במשך רוב שעות היממה. ר' יצחק עשה את הדרך לבני ברק, עלה לבית הרב ונכנס אליו.

בכניסתו, תיאר ר' יצחק את ששמע מהרופא, ועד כמה רק עכשיו הוא מצליח להבין ולהפנים עד כמה מצבו הרפואי נורא ממש, מסוכן מאוד. הוא תינה את צערו על היותו אדם צעיר לימים, על שמחת בר המצוה המתקרבת של בנו, ועד כמה הוא אינו יכול לשאת את הבשורה הקשה כי עליו להקדים את השמחה ממועדה המתוכנן, או לאפשר לה להתקיים כשהוא משקיף עליה מהעולם הבא...

העתיד והוכיח שמדובר רק בתחילתו של מדרון חלקלק. השם-רע גרם ליחס חברתי נוקשה כלפי "החשוד". אנשים נטו להאמין שהאיש האכיל אותם טריפות במשך שנים, והכל תמורת בצע-כסף. הכעס כלפיו היה עמוק, והיחס בהתאם.

כדרך של "בריות-טובות" היו שניפחו את הסיפור וידעו להוסיף תילי-תילים של דברים שלא היו ולא נבראו, עד שהצלחו להפוך את דמותו של בעל האטליז לסוג של מכשפה.

הוא לא יכל לעמוד בזה. ביום בהיר חטף התקף-לב, ועד מהרה שבק חיים לכל חי.

גם בשלב נוראי זה יהיה קשה לומר שרבים הזילו עליו דמעות. אבל הוא כבר התפטר מהסבל. מי שנשאר לסבול את סבלו בעולם הזה היו האלמנה והיתומים.

ויהי היום למר שווארץ' יוצא עם רכבו לנסיעה ארוכה, ובאמצע הדרך – פנצ'ר! ולא רק בגלגל אחד – כי אם בשניים! ואיפה זה קורה? בדיוק מול אותה חנות-מפעל גדולה שמוכרת טריפות. אין לו פלאפון אבל הוא חייב להזעיק עזרה. בצר לו הוא נכנס למשרד החנות, מסביר את מצוקתו ומבקש להתקשר.

הגוי מסכים לסייע לו בחפץ-לב תוך כדי שהוא משיח לפי תומו: 'מעניין, אתה כבר היהודי האורתודוכס השני שמתפנצ'ר לו הרכב בדיוק בפתח החנות שלי. לא מזמן, לפני כשנה, נכנס לפה אורתודוכס עם אותה מצוקה... אולי אתה מכיר אותו? הוא סיפר לי שהוא מנהל חנות בשר קטנה ב...'

מר שווארץ' חשב שהוא מתעלף. הנה התברר לו בדיוק מה חיפש בעל האטליז בחנות, ואיך אין לכל זה כל קשר עם החשדות והשם-רע שהוא הוציא עליו!

'מר שווארץ' נשבר לחלוטין. התברר לו שלחנים הרס ליהודי יקר את פרנסתו, וגרם לרדתו שאול טרם עת...

מרוב צער וחרטה לא ידע את נפשו, ופנה לכמה מגדולי הדור להמציא לו פתח תשובה ותיקון. לאחר שעלה עם מנין לקבר וביקש מחילה, השקיע את עצמו בהקמת קרן לפרנסת האלמנה והיתומים. וגם את השלב הקשה יותר בתיקון הנפש הוא ביצע: הסתובב ממקום למקום והתוודה ברבים את כל מה שעולל – והכל מתוך מטרה שילמדו מכך האנשים להיזהר ולהישמר מלהוציא חס-ושלום שם-רע על יהודי. לעולם לא למחר להסיק מסקנות מסוכנות והרסניות – מילים שעלולות לרצוח!

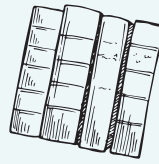
(גל' טיב הקהילה / איש לרעהו)

רבי חיים נשא אליו את עיניו הטובות, ומיד כשסיים לדבר שאלו: 'אמור לי האם אתה קובע עתים לתורה?'

ר' יצחק חיך. זו מהשאלות שקל לו לענות עליהן. 'ברוך השם, אני אברך כולל, יושב ולומד כל היום!' – אולם רבי חיים לא הסתפק בכך: 'לא שאלתי האם אתה לומד וכמה. אני שואל אם אתה קובע עתים לתורה?'

ר' יצחק התקשה להבין: 'קן, בוודאי, מדי יום אני

רבי חיים נשא אליו את עיניו הטובות, ומיד כשסיים לדבר שאלו: 'אמור לי האם אתה קובע עתים לתורה?'

ר' יצחק חיך. זו מהשאלות שקל לו לענות עליהן. 'ברוך השם, אני אברך כולל, יושב ולומד כל היום' – אולם רבי חיים לא הסתפק בכך: 'לא שאלתי האם אתה לומד וכמה. אני שואל אם אתה קובע עתים לתורה?'

ר' יצחק התקשה להבין: 'כן, בוודאי, מדי יום אני מתייצב בכלל בתשע בבוקר, ושוב בשלוש אחר הצהריים!'

'כן' – השיב רבי חיים מיד, 'עיסוקך הוא בלימוד התורה. אבל אני שואל האם אתה 'קובע' עתים לתורה, האם יש לך חוק לימוד קבוע שאתה מקפיד ועומד עליו מדי יום ביומו, ערב פסח כערב סוכות, יום הפורים כמו תשעה באב? האם יש לך שעת לימוד קבועה כחוק ולא יעבור, זמן בו אתה לומד תורה בקביעות בלי שום פשרה?'

עכשיו הבין ר' יצחק את השאלה, והנהן בראשו, אילך ואילך לשלילה. ורבי חיים מהנהן לעברו, כאומר 'נ...'

ר' יצחק הבין מיד את הרמז, וקם ואמר: 'הריני מקבל על עצמי בלי נדר, מהיום הזה ואילך, שעת לימוד קבועה מדי יום ממנה לא אנוע ולא אזוע!' נהרה השתפכה על פני רבי חיים, והוא בירך-קבע לאמור: 'רפואה שלימה!'

ר' יצחק יצא מלפניו, המום והלום רעם. הוא לא העלה בדעתו כי ייצא בברכה כה מפורשת, וגם לא העלה בדעתו עד היום כי לימודו

היומיומי אינו מספיק רק כי אין לו 'קביעות עתים' בלתי מתפשרת. כעת הוא יוצא מהרב עם ברכה והתחייבות, והוא מתעתד לעמוד בה...

אולי למותר לציין, כי ר' יצחק האריך ימים ושנים. הוא השתתף בשמחת בר המצוה של בנו זה, ואף הספיק לחגוג עוד שמחות בר מצוה אצל כמה מנכדיו. הוא נפטר בשנת תשפ"א, כשבמשך כחצי יובל שנים הוא ממשיך לחיות, בזכות אותה קבלה טובה לקבוע עתים לתורה!

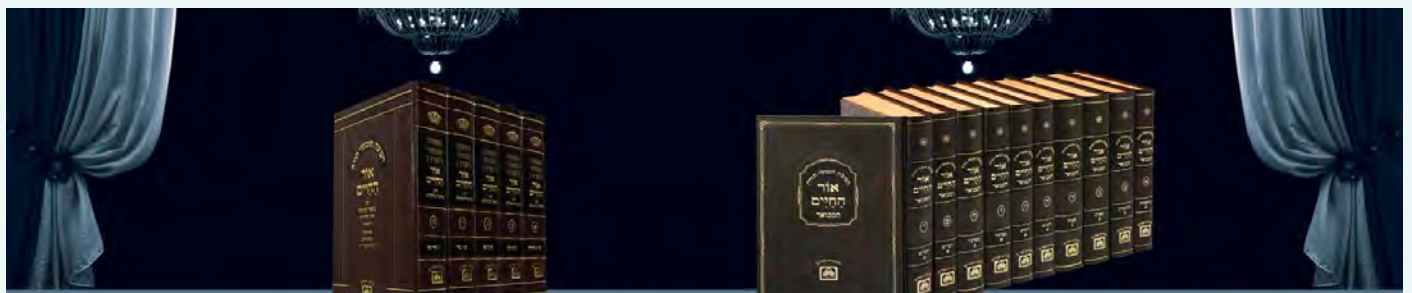
סיפור מופלא זה, אותו סיפר נכד הרב קניבסקי – להבחל"ח הגאון רבי גדליה הוניסברג שליט"א, מעורר השתאות, מופלא ממש. הנה כי כן, יהודי שנחשב סופני, חולה במחלה קשה, זכה באריכות ימים ושנים הודות לקביעות עתים לתורה. התורה היתה עבורו 'סם חיים' אמיתי, קביעות העתים בה החזיקה אותו בחיים!

אחים יקרים! הבה נפנים את המסר, הבה נאמץ אל ליבנו. קביעות עתים לתורה יש לה כוחות שמימיים, יש לה יכולות לחולל ניסים ונפלאות. הבה נקבל על עצמנו קביעות עתים מוקפדת, תוך ניתוק מהסלולרי, תוך שכחה מדאגות היום יום, תוך הימנעות משיחה בטילה, תוך הקדשת פרק זמן קבוע מדי יום ביומו ללימוד קבוע ומרומם.

כך נזכה להתחבר באמת לתורתנו הקדושה, ונזכה בברכותיה ובהשפעותיה בשפע רב!

(פניני פרשת השבוע)

**אולי למותר לציין,
כי ר' יצחק האריך
ימים ושנים. הוא
השתתף בשמחות
בר המצוה של בנו
זה, ואף הספיק
לחגוג עוד שמחות
בר מצוה אצל כמה
מנכדיו. הוא נפטר
בשנת תשפ"א,
כשבמשך כחצי
יובל שנים הוא
ממשיך לחיות,
בזכות אותה קבלה
טובה לקבוע עתים
לתורה!**

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וליקטת מאורי החיים ביאור משולב מזור באמנות בית המילים 'אור תורה' | 'תורת חיים' הערות. ציורים ומקורות עיבוד מרהיב עין

אור החיים המבואר
10 כרכים של מחקרת נחמית הביאור המקורי על כל ספר האור החיים הק"מ 'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד 'מאורי החיים' - מקורות מחולל ביאור רש"י עיבוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

פנינים על הפרשה:

מועלת הקובע מקום לתפילתו

וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאתם (במדבר א נב). לרמז שיהיה קובע מקום לתפלתו, והמקום שישב בו היום בו ישוב למחר כל ימיו ולא ישנה מקומו. לפיכך אמר ואיש על דגלו, דהינו מקומו, שיהיה מקומו מדגל, הינו מסמן, שלא ישנהו:

כשנמצאים עשרה בביהכ"ס אין הקב"ה כועס

והלויים יחנו סביב למשכן העדת. הלויים הם עשרה ראשונים שהשכינה מתחברת עמם, יחנו סביב למשכן העדת, דהינו יהיו זהירים שיהיו מקבצים בעשרה בבית הכנסת שהיא משכן העדת, ובזה ולא יהיה קצף על [עדת] בני ישראל, משום דכשהקדוש ברוך הוא בא לבית הכנסת ואינו מוצא עשרה כועס, עכשו שמוצא עשרה לא יהיה קצף, דהינו אינו כועס. ולפיכך ושמרו בני ישראל את משמרת משכן העדות, דהינו שיהיו עשרה מזמנים בבית הכנסת. והנה את משמרת ראשי תבות, אפן תפלה, משכים שיהיה מעשרה ראשונים תחלה:

(פיתוחי חותם פרשת במדבר)

יבוא לבית הכנסת מעוטף בציצית ומעוטף בתפלין

איש על דגלו וגו' (במדבר א נב). הנה זה הפסוק סמוך לפסוקים שכתבנו, ואפשר שגם זה בא לרמז על סיום הענין שכתבנו על בית הכנסת, והנה [צריך] שיזהר בענינת אמן, ויזהר להיות מעשרה ראשונים. וגם כן צריך לבוא לבית הכנסת מעטף בציצית ומעטף בתפלין, דאם אינו מעטף ומעטף בהם, כל מה שיעשה בטל ומבטל. וגם כשיחטטף ויחטטף בהם, צריך להתנהג בעודם עליו בקדשה ויראה. וגם כשיהיו בו כל המדות הללו בבית הכנסת, צריך שתהיה בו יראת שמים בשוק בין בני אדם, שיהיה משאו ומתנו באמונה ולא יעשה עולה, ולא ידבר כזב ולא מרמה, שאם יהיה דובר שקרים או רמאי וכיוצא וכשבא לבית הכנסת עושה כל החמרות של בית הכנסת, אין זה אלא מרמה אלהים ואדם, ותפלתו תועבה, ועליו נאמר

עצות וסגולות:

עניני סודות התורה (ה')

טענת הישר להדיח מלימוד הסוד

כי הנה יצר הרע מדיחך שלא ללמדה משתי טענות, אחת, אומר לך זה מעשה מרכבה, צריך נביא ששמע מפי השם שיודיע לנו הדבר על אמתתו, ועכשו בזמננו אין נביא ולא רוח הקדש. זאת ועוד, הלומד קבלה צריך להיות גוף קדוש וטהור ונקי מכל דבר רע, כמו ישראל שיצאו ממצרים שמרב קדשתם שהיו קדושים וטהורים כיון שעברו בים נגלה עליהם הקדוש ברוך הוא, ועוד, מרב קדשתם ראו אותו פנים בפנים במעמד הר סיני. לאלה באמת שייך למוד תורת הקבלה, אבל גופות הזמן הזה שגברה סטרא אחרא הם סרוחים ומטנפים ועל מי תחול הקבלה.

(גנזי המלך, ליקוטי שושנים, מאמר כי המצוה)

סודות התורה ערוכים בספרים עוד לפני האדם

לפיכך בא משה רבנו עליו השלום להזהיר לישראל, ואמר להם, אל תשמעו לדברי יצר הרע, כי מה שאומר לכם בזמן הזה אין נביא ולא רוח הקדש, דבריו מהבל ימעטו, כי גם בזמן הזה הכל ערוך ומוכן כשלתן הערוך לפני האדם, דכל דברי קבלה נכתבו ונחתמו בספרים. וכנגד זה אמר לא נפלאות הוא מקר.

(גנזי המלך, ליקוטי שושנים, שם)

גם בזמן הזה יכול להתקדש וליטור

וכנגד הטענה השנית שטוען היצר הרע שצריך להיות גוף טהור וקדוש, גם זה אינה טענה, כי גם בזמן הזה הרוצה להתקדש ולהטהר יכול להיות קדוש וטהור, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת קד). הבא לטהר מסייעין אותו.

(גנזי המלך, ליקוטי שושנים, מאמר כי המצוה)

כל כינויי הגשמיים שבסוד - בדרך משל

והנה המתעסק בחכמה זו ויראה בדברי הזהר הקדוש פנויים המורים לגשמיים חס ושלום, כגון אֲזַנִּים, עֵינִים, יָדַים ורגלים וכיוצא, אל יעלה ברעיונו שום דמיון חס ושלום, שאין שם שום גשמיים חס ושלום, והכנויים שכותבים המקבלים [הם] לשבר את האזן כדי שיובנו הדברים דוקא, וכבר הזהירו על זה המקבלים זכרונם לברכה (זוהר ח"ג כז:). (פיתוחי חותם פרשת כי תצא, ד"ה כי תבוא)

לא ידמה את כינויי הסוד כפשוטם

השמך לך שמא בראותך הכנויים בזהר הקדוש ובספרי המקבלים, כגון ראש ואזנים ועינים וכיוצא, השמר לך שלא יש שום דמיון של גשמיים חס ושלום. והוה שאמר ואל כליך לא תתן, דהינו לא תדמה הכנויים שאתה לומד לכלי גופך, שהם הראש והאזנים והעינים, לא תחשב כר, וזהו ואל כליך לא תתן, דהינו לא תתן שום דמיון חס ושלום, כי כל מעשה מרכבה מפשט ומבדל מכל מיני גשמיים, לכן השמר לך וה' יהיה בעזרך. (פיתוחי חותם שם)

לכל הדורות יש מה להודש בתורה

שארכה מארץ מדה ורחבה מני ים, שאפלו כל בני העולם יהיו כלם נבונים ומחדשים בתורה יומם ולילה לא יגיעו לתכליתה, משום דהתורה כלה שמותיו של הקדוש ברוך הוא (זוהר ח"ב ע: ח"ג צח:), וכשם שהקדוש ברוך הוא אין לו קץ ותכלה כך התורה אין לה קץ ותכלה, ואפלו מצוה אחת ממצות התורה אין קץ ותכלה לכונותיה וסודותיה. ועל זה אמר לכל תכלה ראיתי קץ, ותורתך אין לה קץ. ואפלו מצוה אחת ממצותיה אין לה קץ, וזהו רחבה מצותך מאד, דהינו אפלו מצוה אחת.

(מעגלי צדק, אות למ"ד)

ופשוט דמלאך טוב מאדם, לפיכך הבגים של מעשים טובים מעלים מהבגים הנעשו בפעל.

והנה מיום שגרא הקדוש ברוך הוא למשה בסנה, מאותה שעה משה ואהרן היו עסוקים כי אם בשליחות המקום לישראל, להורות דרך ישרה שילכו בה כדי להתדבק בה יתברך ואת המעשה אשר יעשו וילמדם תורה ומצות, וכל מה שהיו עושים הכל לשם שמים בלי שום פניה, כמו שכתוב ושני זמשה ואהרן עשו (שמות יא י), להגיד שבהם שלא שנו. וזה הענין גדול מכל מצות ומעשים טובים, דזכות הרבים עדיף, כמו שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ה מ"ח), משה זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו, נמצא, המלאכים שגבראו ממעשה אהרן ומשה גדולים משאר המלאכים הנבראים ממעשים טובים אחרים, ומכל שכן שהם גדולים מהבגים הנשמיים הנעשים בפעל.

וזהו שאמר ואלה תולדת אהרן ומשה, ומפרש, תדע מה הם התולדות, הם ביום דבר ה' את משה, מאותה שעה שהיו משה ואהרן נשלחים לצרכי ישראל לתקנם, מאותה שעה (ו) הם יולדים מלאכים עד יום פטירתם, ואלה הם התולדות העקריים של מעשים טובים שאין אחריהם במעלה, לפיכך אתי שפיר שלא הזכיר כאן תולדות משה, שאינו מדבר בפסוק זה בתולדות בני אדם רק בתולדות מעשים טובים:

(פיתוחי חותם פרשת במדבר)

צדיקים במיתתן נקראים 'חיים'

ואלה שמות בני אהרן הבכור נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר (במדבר ג ב). יש לדקדק למה אמר בלשון הזה ואלה שמות בני אהרן הבכור נדב ואביהוא, כי הלשון הזה מורה שהם חיים, היה לו לומר כי אם בני אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר, וימת נדב ואביהוא וגו' ויכהן אלעזר ואיתמר' (שם פסוק ד), כמו שאמר גבי יהודה (במדבר כו יט) 'בני יהודה ער ואונן וימת ער ואונן, ובאמרו ואלה מורה שעל החיים מדבר. ואפשר לרמוז, דבא להורות דנדב ואביהוא זכו זכיה גמורה בעולם החיים, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (זוהר ח"ג נז: סא): דלא מתו רק מיתת הגוף, אבל נשמותיהם זכו זכיה גמורה. וידוע דהצדיקים אפלו במיתתם קרויים חיים, ואדרבא החיים של אותו עולם הם החיים העקריים:

ולכתי כתבה התורה בלשון הזה ואלה שמות בני אהרן, מורה באצבע לומר, אלה שזכו לחיים הנצחיים להם ראוי לקרות ואלה שמות בני אהרן, שהרי הם חיים ולא מתים, ואדרבא חיים שיש להם מעלים מחיי העולם הזה. ואמר הבכור נדב, לומר שעדין הוא בבכורתו וגדלתו באותו עולם. ופסיק טעמא בין הבכור לנדב, להורות בא דלא פסקה לו בכורה רק בזה העולם, אבל באותו עולם הבכור בבכורתו והציער בצערותו. ולא אמר 'אלעזר' בוי"ו, להודיע דמעלת אלעזר ואיתמר החיים לא הגיעה למעלת נדב ואביהוא, וכל זה להורות מעלת נדב ואביהוא באותו עולם. זכותם תעמד לנו ולכל ישראל, אמן כן יהי רצון:

(פיתוחי חותם פרשת במדבר)

(תהלים ג טז-יז) 'ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך, ואתה שנאת מוסר ותשלך דברי אחרריך, ונאמר גם כן (ישעיה א יב) 'מי בקש זאת מידכם רמס חצרי':

וזהו שאמר איש על דגלו באתה, כבר כתבנו (לעיל) דדגלו רומז על מקומו של בית הכנסת, ונא לומר כאן, מה שאמרתי לך שיהיה קובע מקום לתפלתו וכל המדות הנזכרות, צריך שיהיה באתה, דהינו התפלין והציעית, בהם יחנו בני ישראל בבית הכנסת. ועוד, באתה הם הסימנים שמסמנים בהם בני ישראל ונכרים בהם שהם בני ישראל אמתיים, והוא מה שאמר הנביא (צפניה ג יג) 'שאירת ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא תרמית בפייהם, לפיכך אמר באתה לבית אבתם, דהינו הסימנים שהניחו לנו אבותינו הקדושים, כשהיו בו הסימנים הללו תפלתו מקבלת ורצויה, אבל אם בבית הכנסת חסיד ובשוק רשע, לריק יגע, ותפלתו תועבה:

(פיתוחי חותם פרשת במדבר)

מעלת המושכים לביהב"ג וקובע מקום לתפלתו

וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאתם וגו' (במדבר א נב-נג). אפשר דבא לרמוז דצריך אדם להיות זהיר בהשפמת בית הכנסת, כמו שאמר שלמה המלך עליו השלום (משלי ח לד) 'אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום. וצריך אדם לקבץ מקום לתפלתו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו:), כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו, שנאמר (בראשית יט כז) 'וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם. והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם), דכשהקדוש ברוך הוא בא לבית הכנסת ואינו מוצא שם עשרה, מיד כועס, לפיכך צריך האדם להיות זהיר שיהיה מעשרה ראשונים, כי עקר התפלה הם עשרה ראשונים:

עיקר המצאות האדם בבית הכנסת

וזהו שאמר וחנו בני ישראל איש על מחנהו, היא בית התפלה, שהיא מחנה שכינה. והנה 'מחנה' במלוי כזה: מ"ם ח"ת נו"ן ה"י, המלוי גימטריא 'תפלה' עם הכולל, וכאלו אמר 'מחנה תפלה', ודהינו, יעשו בני ישראל עקר החניה והשריה שלהם בבית הכנסת, שלא יהיה להם שום נחת רוח והטבת רצון וזלת בשיבת בית הכנסת, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספר חרדים ריש פרק סו), בית הכנסת פרדס לצדיקים:

(פיתוחי חותם פרשת במדבר)

ביאור ענין 'תולדותיהם של צדיקים מעש"ט'

ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני (במדבר ג א). יש לדקדק מה ענין אמרו כאן ביום דבר ה' את משה. ותו, שאמר תולדות אהרן ומשה ולא הזכיר תולדות משה רק תולדות אהרן. ואפשר דבא לרמוז מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (רש"י בראשית ו ט, ע"פ ב"ר ל ו), דעקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, שהמעשים טובים הם התולדות העקריים האמתיים. והיורד לשרשן של דברים יכיר וידע דכן האמת בפעל לא בדמיון, דידוע דכל מצוה שאדם עושה נברא ממנה מלאך אחד,

מסכת יבמות דף עז-פב

אם אדם יכול לאסור שלא יצירו את צורתו

בגמ': אין אדם אוסר דבר שאינו שלו.
(יבמות פג, ב.)

יש שהקפידו שלא להצטלם (פאטאגריפירען) עפ"י הקבלה, משום שהדבר מזיק לנפש שע"ז עלולה ליתפס רוח טומאה על התמונה, והביאו כן מדברי הזוהר הק' (ח"ג דף רסו:). וכן כתב ביערות דבש (ח"א דרוש ב ד"ה ומאד יש) עפ"י דברי הזוה"ק הנ"ל, שבכל דיוקן ודיוקן יש רוח השורה עליו, ולכן המסתכל במראה ללא צורך, הרוח מתלבש בדיוקן האדם, ומזיקה לו במותו וגורם רעה לעצמו, וכן יש לאדם להזהר שלא יהא בביתו תמונת אדם מצוייר, כי בכל צלם ודמות שורה רוח רעה, ומחבלים ומשחיתים יביאו הבית, ואלמלא נתנה רשות לעין לראות, היו חרדים ולא היו יודעים מה לעשות לרוב פחד.

וגם על פי הלכה יש שאסרו עשיית תמונות אדם, על פי מה שנפסק בשו"ע (י"ד סי' קמא ס"ד) שאסור לעשות צורת אדם בולטת, אך אם עושה צורת אדם שוקעת מותר, וכן פסק הש"ך (ס"ק כה), אך הט"ז (ס"ק יב) כתב שיש לחשוש לדעת הרמב"ן שאסר ציור צורת אדם אפילו בשוקעת, וכתב בחכמת אדם (כלל פה ס"ח) שראוי לחוש לדבריו.

ולעניין צילום, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' קלד סק"ה) להסתפק בזה, שאפשר לומר שהצורה הנרשמת מאליה על ידי המכשיר אינה בכלל איסור לא תעשון. ובתשובות והנהגות (ח"ג סי' רסג) כתב שיש לדון לאסור בזה, אך הביא שהרבה נהגו להקל כיון שהם אינם המצלמים אלא אחר מצלם אותם, וכן אופן מלאכת הצילום נעשה ע"י גרמא עי"ש שביאר אופן פעולת המכשיר, וסיים בתשובתו נהרא נהרא ופשטיה. ובשו"ת משנה הלכות (ח"ז סי' קיד) כתב שהרועה להחמיר על עצמו בזה קדוש יאמר לו.

ולפי זה דנו הפוסקים אם מותר לצלם אדם שאינו חפץ בכך, שהרי לכאורה יש לומר שהוא הזיק שאינו ניכר, ודן בזה

מרדות מדברי סופרים. וביאר המגיד משנה ששיטת הרמב"ם שהשפחה עצמה אינה לוקה, וכפירוש אונקלוס שהרי בשפחה חרופה אין בה אשם אלא לבועל כנזכר ברמב"ם (פ"ג ה"ד), וכל שכן בשאינה חרופה כלל שאין בה מלקות ואין בשפחה אלא מכת מרדות מדרבנן כיון שאין זה גרוע משאר האיסורים שהם מדרבנן. ורבי עקיבא איגו הביא את דברי הצ"ח (ברכות כב. ד"ה רש"י) שאף לדעת אונקלוס (דברים כג יח) שכתב שהבא על שפחה יש בו איסור מדאורייתא דלא יהיה קדש וכדעת רש"י בקידושין (סט. ד"ה או), מ"מ דוקא הוא מוזהר על השפחה אבל השפחה אינה מוזהרת עליו.

והוסיף הצ"ח שאף שמבואר בסוגייתנו שבכל מקום שהוא מוזהר עליה היא מוזהרת עליו, היינו בבנות ישראל כיון שלומדים איש מאשה שהשוה הכתוב איש ואשה לכל העונשים, אבל שפחה אינה בכלל ישראלית אלא הדבר נלמד בגזירה שוה לה לה מאשה, ומשום כך היא מוזהרת בכל המצוות שהנשים מוזהרות בהן, ובדבר זה לא שייך גזירה שוה זו כיון שאין שייך לומר שאשה מוזהרת על השפחה אלא שנשים מוזהרות על העבד. והרי שפחה בודאי אינה מוזהרת. וא"כ לפ"ז אף לדעת אונקלוס אין השפחה מוזהרת על בן ישראל. אולם הקשה ע"ז הצ"ח ממה שמבואר

במשנה הלכות (ח"ז סי' קיד) וכתב לאסור משני טעמים, א. שהרי על פי דברי הקבלה יכול להגרם לו נזק מזה, ב. שהרי הוא איסור גזל שביד האדם למכור את תמונתו ויקבל שכר על זה. ועיין עוד בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ב סי' נה). ובשו"ת שלמת חיים (ח"ב סי' יט) דן השואל אם מותר לצלם בן ישראל נגד רצונו, דכיון שאינו מזיק ואינו מחסרו כלום אולי אינו יכול למחות בידו ואפילו לכתחילה, והגם דנזכר עפ"י קבלה דשורה רוח טומאה היינו על התמונה המצויירת, ואולי אין זה מזיק כלל לבעל הפרצוף שצולם. ואפ"ל דאסור דשייך בזה כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו. ומהר"ח זונענפעלד השיב שאין זה חשוב כעושה סחורה בפרתו של חבירו אלא ע"י מעשה עצמו, ואם יצירו מדעתו, וכי יוכל לאסור אין אדם אוסר דבר שאינו ברשותו על חבירו. וכן כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' פה) שמדינא קשה למחות במי שמצלם בר ישראל נגד רצונו.

איסור שפחה לישראל אם גם השפחה מוזהרת

בגמ': כל היכא דהוא מוזהר היא מוזהרת.
(יבמות פד, ב.)

הרמב"ם (איסורי ביאה פ"ב ה"א) כתב שהבא על השפחה מכים אותו מכת

כיון שמוזהר ומחוייב להוציאה, אעפ"כ כיון שגם הוא עשה שלא כהוגן במה שנשאה קנסו אותו חכמים שתהיה אצלו ככל הנשים ולא יהיה החוטא נשכר. וכתב החזון יחזקאל שלדבריו אתי שפיר לשון התוספתא שקנסו אותו ליתן לה כתובה, כיון שחויב זה הוא קנס ואינו מדין חיוב הכתובה הקיים בשאר הנשים שבעולם. ולדבריו מובן גם החילוק בין אלמנה לכהן גדול לשניות, שכיון שמה שמחוייב הוא לה כתובה במקום שמוזהר הוא להוציאה אין זה אלא משום קנס כדי שלא יהיה חוטא נשכר, לא קנסוהו חכמים אלא באופן שהיא נפסלת על ידו ותהיה שם קטטה וממילא תעזבו. אבל במקום שלא תעזבו וכגון בשניה שהוא כשר והיא כשירה לא קנסוהו חכמים ליתן לה כתובה מפני הטעם שלא יהיה חוטא נשכר כדי שתהא קלה בעיניו להוציאה.

אולם מדברי רבי יוסי שאמר בביאור החילוק בין שניות לאלמנה שהללו דברי תורה ודברי תורה אינם צריכים חיזוק והללו דברי סופרים ודברי סופרים צריכים חיזוק, דייק בחזון יחזקאל שמשמע כשיטת רש"י שיש לה כתובה מן הדין, שהרי לשיטת הט"ז שכתובתה היא משום קנס כדי שלא יהיה חוטא נשכר הרי דברי תורה ג"כ עשו להם חיזוק. אלא שיתכן שרבי יוסי סובר שלבתולה יש כתובה מן התורה (ראה כתובות לט: בתוספות ד"ה טעמא) וא"כ בנידונינו יש לה כתובה מן התורה, אבל לפי מה שנפסק להלכה שכל החיוב כתובה אינו אלא מדרבנן כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה א"כ באלמנה לכהן גדול שאין שייך בה טעם זה אין חיוב כתובתה אלא מפני שקנסו את הבעל משום שלא יהיה חוטא נשכר. אך הרמב"ם שסובר ג"כ להלכה שהטעם שתקנו חכמים כתובה הוא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, ובאלמנה לכהן גדול כתב שיש לה כתובה מפני שדברי תורה אינם צריכים חיזוק (עיי' הלכות אישות פכ"ד ה"ד), נראה שדעתו כדעת רש"י שחיוב כתובתה הוא מן הדין וכמו שאר נשי ישראל.

ולדעה זו שאלמנה לכהן גדול יש לה כתובה מן הדין הקשה בחזון יחזקאל (שם) מדברי הגמרא לקמן (פט.) באשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעלך ונשאת לאחר ואח"כ בא בעלה,

מפני שהוא פסול והיא פסולה וכל מקום שהוא פסול והיא פסולה קנסו אותו כתובה, ומפני מה אמרו שניות מדברי סופרים אין להן כתובה מפני שהוא כשר והיא כשרה וכל מקום שהוא כשר והיא כשרה קנסו אותה כתובה. ובתוספתא שלפנינו (פ"ב ה"ג) נוסף שקנסו אותה כתובה כדי שתהא קלה בעיניו להוציאה.

ובחזון יחזקאל הקשה שהרי מטעם זה יש לקונסה גם באלמנה לכהן גדול. והביא שאכן בלשון התוספתא המובאת בגמרא אין נמצאות תיבות אלו. אך הביא דברי רש"י שפירש שמה שקנסו חכמים בשניה שלא תהיה לה כתובה הוא כדי שלא תתעכב אצלו שכיון שאין לה ממנו כתובה תעזבו ותצא, אבל אלמנה לכהן גדול אין צריך לקונסה בכתובתה אלא ממילא תצא ממנו שכיון שהוא נפסל על ידה יש קטטה ביניהם וכן כשהיא נפסלת על ידו, ולכן תעזבו. והוסיף החזון יחזקאל שאף שתעזבו ותלך לא תפסיד את כתובתה מדין מורדת מכיון שאין דין מורדת באשה האסורה לבעלה והוא מוזהר להוציאה בכל עת.

ומלשון רש"י דייק החזון יחזקאל שמשמע שכתובת אלמנה לכהן גדול היא מהדין כתובה שיש בשאר הנשים שבכל העולם. אבל הט"ז (אה"ע סי' קטז סק"ב) כתב שאע"פ שהטעם שתקנו חכמים חיוב כתובה הוא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ובאשה זו אין טעם התקנה שייך

בגדה (מז). שרב ששת הפקיר והתיר את שפחותיו לערביים ואמר להם שיזהרו רק שלא יבעלו לישראל, ומשמע שהשפחה מוזהרת על בן ישראל. ותירץ הצ"ח שמה שהזהירם באמת אין זה משום שלהם יש בזה איסור אלא מפני שלישאל יש איסור ורצה שלא יכשלו הישראלים באיסור שפחה.

(וראה עוד באיסור שפחה אם הוא מן התורה או מדרבנן בקרית ספר, ב"ש אה"ע סי' טז סק"ו, אבנ"מ שם סק"ה, ב"מ שם, פתחי תשובה וישועות יעקב שם סק"ב, מל"מ הלכות עבדים פ"ג ה"ג ד"ה וכופו, מרכה"מ ח"ב, שעה"מ פט"ו ה"ד, ועוד.).

כתובה באלמנה לכהן גדול

בגמ': אמר רב הונא ממזרא לא חיי והא אנן תנן ממזרין אסורין ואיסורן איסור עולם אמר רבי זירא לדידי מפרשא לי מיניה דרב יהודה דידיע חיי דלא ידיע לא חיי דידיע ולא ידיע עד תלתא דרי חיי טפי לא חיי מפני מה אמרו אלמנה לכ"ג יש לה כתובה מפני שהוא פסול והיא פסולה וכל מקום שהוא פסול והיא פסולה קנסו אותו כתובה, ומפני מה אמרו שניות מדברי סופרים אין להן כתובה מפני שהוא כשר והיא כשרה וכל מקום שהוא כשר והיא כשרה קנסו אותה כתובה. (יבמות פה, ב.)

בתוספתא המובאת בסוגייתנו נאמר, מפני מה אמרו אלמנה לכ"ג יש לה כתובה

שיש ע"ז פסוק. והביא שכ"כ התוספות בביצה (כא. ד"ה אבל) שאפילו כשנעשה שלו לגמרי אפילו לקדש בו את האשה ג"כ שייך שיהיה נחשב שזכו בו משולחן גבוה. וע"ע שו"ת בן פורת (ח"א סוס"י ב.) ובשו"ת מהרש"ם (ח"ו סי' כ"ד ד"ה והנה) הוכיח מכמה מקומות שלענין תרומה לא נחשב שזכו משולחן גבוה אלא רק לענין חזה ושוק וראה עוד שם (ח"ז סי' קמג ד"ה ומה שהקשה גם, ח"ט סי' קס"ב ד"ה שייך).

דרכי נועם בציצית

בגמ': דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום (יבמות פז, ב.).

בכמה מקומות מצאנו שדנו הפוסקים וצידדו להקל מפני שהתורה דרכיה דרכי נועם ובאופן זה אין הדבר דרכי נועם. ואחד מהם הוא לענין ציצית, שכתב בבית יוסף (אר"ח סוס"י) לענין גלימות שהיה נהוג ללבוש בזמנו מעל הבגדים והיו פתוחים מלמעלה למטה והיו להם ארבע כנפות, ולכאורה חייבים בציצית וזן למה אין נוהגים בזה. והביא ששמע שקצת מזקני ספרד היו עושים בה שתי קרנות עגולים ואז כיון שלא יהיו מדובעים לא יהיו נחשבים כנפות כדברי העיטור (שער ב ח"א) וכמבואר בספרי (תצא רלד). וכתב שתימה גדול בעיניו שכל העולם לובשים אותם בקרנות מדובעות ולא ראה מי שפקפק בדבר מעולם. והוסיף שאין לומר שאנו סוברים כאביו של האור זרוע (בתשובה סי' ד שהביא בס' ח) שכתב שאינו חייב כשלושב בדרך לבישה אלא דרך עיטוף, שהרי כבר כתב ע"ז המהר"ק (סי' קמט) שאין לסמוך על זה כלל. ועוד שאם כן לא מצאנו דינו ורגלינו בבית המדרש כיון שאנו לובשים טלית קטן ומברכים עליו אע"פ שאין אנו מתעטפים בו, וא"כ איך נפטור את הגלימות מציצית מפני שאנו לובשים אותם דרך לבישה ולא דרך עיטוף. וכתב שראה בסוף ספר אחד תשובה יחידית בשם ה"ר חסדאי ז"ל שכתב שבגד זה פטור מן הציצית כיון שאין חיוב ציצית אלא בחתיכה מדובעת כעין טלית שלנו, ולא הביא טעם וראה לדבריו. אך כתב שאם טעמו מפני שהוא סובר כאביו של האור זרוע הג"ל יקשה עליו מה שהקשה.

בדברי הר"ן בנדרים (פד:) שג"כ כתב כדברי רש"י שאיסור טבל הוא מפני התרומה המעורבת בו וזן שם מדוע לא תהיה התרומה בטילה ברוב.

ובאתון דאורייתא (כלל ב) כתב בישוב דעת רש"י שכמו שמצינו בקדשים שקודם הזריקה וההקטרה הכל נחשב ששייך לגבוה ואחרי הזריקה וההקטרה הכהנים או הבעלים זוכים בזה משולחן גבוה, כמבואר בקידושין (נב:) ובכמה מקומות בגמרא, וכאן ג"כ יתכן שהתרומה המעורבת בטבל היא חלק גבוה ועל כן אסורה אז אף לכהנים ואחרי ההפרשה הכהנים זוכים משולחן גבוה. וכתב שמצא ראייה ברורה לסברא זו מלשון הרמב"ם (תרומות פ"ב ה"ט) שכתב שאסור לכהנים לחטוף תרומות ומעשרות ואפילו לבקש את חלקם בפיהם אסור, אלא נוטלים בכבוד כיון שעל שולחן המקום הם אוכלים ועל שולחנו הם שותים ומתנות אלו להשם הם והוא זוכה להם שנאמר ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי. ולשונו של הרמב"ם שעל שולחן המקום הם אוכלים הוא כלשון משולחן גבוה קא זכו המזכר בש"ס בכמה מקומות לענין קדשים. אלא שהקשה על זה שבמשנה (קידושין נח.) מבואר שהמקדש בתרומות מקודשת, ובקדשים שנינו (שם נב:) שהמקדש בחלקו בקרבן אינה מקודשת, והטעם מבואר בגמרא שם משום שזכה משולחן גבוה בזה. ומוכח מזה שבתרומה אין זה נחשב משולחן גבוה. ותיירץ שהרי בגזל הגר מצינו שג"כ משולחן גבוה זכו בו הכהנים ואעפ"כ שלהם הוא אפילו לקדש בו את האשה וכדברי התוספות בזבחים (מד: ד"ה ואפילו) ומובא שיש פסוק על זה, וא"כ גם כאן יתכן

שהטעם שאין לה כתובה הוא מפני תקנת חכמים שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, ובאופן זה כיון שחייב הוא להוציאה אדרבה תהא קלה בעיניו להוציאה. ואם כן נאמר ג"כ כדבר הזה באלמנה לכהן גדול שלא תהא לה כתובה משום שטעם תקנת חכמים שחייב אדם בכתובה הוא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. וזו אדרבה תהא קלה בעיניו להוציאה. (ובשלמא להט"ז כאן היה ענין לחז"ל לתקן חיוב כתובה וכנ"ל).

ותירץ החזון יחזקאל דשאני התם שבעת הנישואין היתה ראויה לו ולא נשאה במצב שיהיה מוזהר עליה בעמוד והוצא, ורק אח"כ אירע שבאשמתה שלא בדקה קודם נישואיה השניים נאסרה עליו והוא מוזהר להוציאה, ולכן אין לה כתובה כדי שתהא קלה בעיניו להוציאה. מה שאין כן בכהן גדול שנשא אלמנה והכיר בה בשעת הנישואין שהיא אלמנה, הרי על דעת כן ירד ונשאה שיהיה מוזהר ועומד להוציאה, ולפיכך יש לה כתובה כשאר הנשים שבישראל. (ראה עוד פ"י ר"ח, רבינו אברהם מן ההר, חידושי ראמ"ה).

גדר איסור טבל

בגמ': מה תרומה טובלת אף מעשר ראשון נמי טובל. (יבמות פ, א.).

מה תרומה טובלת אף מעשר ראשון נמי טובל. רש"י פירש שתרומה טובלת שכל זמן שלא הופרשה חייבים מיתה על אכילת הטבל שהרי בתרומה כתוב שהאוכלה חייב מיתה וכל זמן שלא הופרשה יש בטבל תרומה. והתוספות (ד"ה מה) הקשו שהרי מעשר ראשון ג"כ כתוב בו תרומת מעשר וא"כ אין צורך ללומדו מתרומה אלא מאותה הסיבה נאמר כן גם במעשר ראשון שהתרומת מעשר טובלת. ועוד הקשו התוספות שלפי טעמו של רש"י שטבל אסור מפני שיש בו תרומה א"כ שלא יאסר טבל לכהן כיון שתרומה מותרת לו. על כן פירשו התוספות שטבל יש לו שם איסור בפני עצמו מדרשת הגמרא (סנהדרין פג.) מהפסוק ולא יחללו את קדשי בני ישראל שבעתידים לתרום הכתוב מדבר ונלמד הדבר בגזירה שוה חילול חילול מתרומה. ומבואר שנחלקו רש"י והתוספות האם איסור טבל הוא מפני התרומה המעורבת בו או שהוא איסור בפני עצמו. וראה עוד

והבית יוסף נתן טעם לדבר שלא נהגו להטיל בהם ציצית משום שאין נקראת כסות אלא מה שבא להגין על האדם מפני הקור והחום. וזכר לדבר מהפסוק באיוב (כד ז) ואין כסות בקרה. וגלימה זו אין לובשים אותה כדי להגן אלא מפני הכבוד שהרי אפילו אם יש לאדם כמה וכמה בגדים אינו יוצא בלא גלימה זו ואע"פ שלפעמים הוא נהנה מחימומה כיון שתחילת עשייתה אינה כדי להתחמם בה אין זה נחשב כסות ופטור. ועוד טעם כתב הבית יוסף שאם היינו מחייבים בגדים אלו בציצית היו נפסקים בכל עת הציציות התחתונות על ידי דריסת הרגלים והיה צריך בכל עת לתקנם, ולכן יש לומר שלא חייבה התורה בכך כיון שדרכיה דרכי נועם. וסיים שכל מקום שההלכה רופפת בידך הלך אחר המנהג. ובדרכי משה הקשה על טעם זה מכן בציצית הכסת שפירשו חז"ל (גיטין נו). שנקרא כן על שם שציציותיו היו נגררים אחריו ולא חששו למה שהוצרך לתקנם בכל עת. על כן כתב טעם אחר ראה שם.

עד אחד המעיד על חברו שהוא יהודי

בגמ': ואין דבר שבערוה פחות משנים (יבמות פח, א).

באחרונה באו לפני בתי הדינים הרבה אנשים ממדינות רוסיא, ודנו הפוסקים מה דינם אם הם אומרים שהם יהודים כשרים. וכתבו שלכאורה יש לדון אם העולה מחוץ לארץ מעיד שרובה עכו"ם אינו בא לפנינו, כגון שהוא חולה וכדומה, אם עד אחד נאמן להעיד שאיש פלוני ישראל הוא, כיון שלדעת הפוסקים שסוברים שעד אחד אינו נאמן באיסורים היכא דאתחזק איסורא, כל שכן שאינו נאמן נגד הרוב דכל דפריש מרובא פריש, שהרי רובא וחזקה רובא עדיף, או שמא יש לסמוך בזה דהויה מילתא דעבידא לאגלווי, ואם כן גם עד אחד נאמן.

והנה כתב בפני יהושע (קידושין סג:), שלפי מה דמסקא לן ביבמות (פח.) בטבל והקדש דאתחזק איסורא שאפשר שאין עד אחד נאמן, שכיון שאתחזק איסורא אין עד אחד נאמן נגד חזקה, ואין מועלת

שהם יהודים, נאמנים הם, ומכל מקום אם יש רגלים לדבר שעדותם אינה נכונה, צריך לחקור ולדרוש היטב (וע"ע בשו"ת חוט המשולש (סימן ה), ובחזו"א (אבהע"ז סי' קיז אות ח-ט).

ועיי' מה שהאריך בדבר נאמנות עד אחד על יהדות מי שבא מעיר שרובה עכו"ם, בדברות משה (יבמות סי' לו). ובשו"ת דברי יציב (אה"ע סי' כ) חילק בזה בין מי שבא בתורת יהדות שנראה כישראל לכל דבר, שהוא נאמן גם כשבא מעיר שרובה עכו"ם, אבל הנראה כגוי אינו נאמן לומר שישראל הוא. וביאר בזה דברי הירושלמי (ר"ה פ"ב ה"א) שהביאו רע"א בגליון הש"ס (לעיל מז.), בשנים שיצאו מעיר אחת שרובה עכו"ם כגון הדא סוסיתא, אחד הכל מכירין אותו שהוא ישראל ואחד אין אדם מכירו חברו מכירו וכו', עיי"ש, והלשון תמוה דל"ל ברישא למימר הכל מכירין וכו' וכי לענין עדות יש נפק"מ בין הכל לשנים, וגם בספיא הול"ל בקיצור ואחד רק חברו מכירו. וביאר שאחד הכל מכירין אותו היינו שניכר לכל בלבשו והתנהגותו כישראל אף אם בא מעיר שרובה נכרים, כיון דרוב הבאים לפנינו בתורת יהדות ישראלים הם. ואחד אין אדם מכירו היינו שאף אחד לא הכיר עליו תורת יהדות, ולכן אינו מוחזק ליהודי אף באומר ישראל אני עד שיעיד עליו חברו. ובקובץ תשובות (ח"א סי' קלג) האריך בעניין זה. ועיי"ש (סי' קלא) שנשאל בדין ילדים מפולין שנמסרו לאחר השואה, מנכרים, באמרם שיהודים הפקידו אצלם ילדים אלו, למען הצלתם, אם יש להצריכם גיור.

חזקה דאין אדם חוטא ולא לו, כל שכן שאין להאמינו נגד הרוב, שהרי קיימא לן רובא וחזקה רובא עדיף. וכתב בפני יהושע לדחות סברא זו, דשאני התם שבלא דברי העד יש חזקה גמורה לאיסור, ולא איתרעא חזקה כלל וכו', אבל כאן שבלא דברי העד יש ספק, שפיר סמכינן על עדות עד אחד, ואף לגבי הרוב כיון דאיכא מיעוט המסייע לו אינו אלא כמברר המיעוט מתוך הרוב. ומעשים בכל יום שלוקחים בשר מן המקולין על פי עדות הטבת, ואפילו אם ידוע שיש לו בשר טרפה מרובה מן הכשרות, וכן בשומן וחלב, ואמאי נאמן, והאיכא רוב טרפות וחלב, ורובא עדיף מחזקה, אלא ודאי כדפרישית, דלעולם לא סמכינן אחזקה אם לא היכא שאין ספק כלל בלא דברי העד, דהוה ליה חזקה דלא איתרע דהוי כודאי גמור. וכן הוא כתב גם בקונטרס אחרון (שם אות צ), והוסיף שאף שמשלשון הרמ"א (ו"ד סי' קכז ס"ג) נראה לכאורה שדוקא כשיש שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור, הוא שנאמן העד לומר זה היתר וזה איסור, אבל אם יש רוב של איסור אין עד אחד נאמן, מ"מ לפי מה שכתב ממעשים בכל יום, מוכח דלאו דוקא הוא אלא אפילו ברובא דאיסורא נמי דינא הכי. ועיין בשו"ת נודע ביהודה (קמא אה"ע סי' טו).

ולפי זה גם בנידון דידן כשיש עד המעיד על איש פלוני שעלה מחוץ לארץ שהוא ישראל שפיר נאמן, אף על פי שהוא יצא ממקום שרובם עכו"ם, שהרי אינו אלא מברר המיעוט מתוך הרוב.

והאריכו בזה עוד הפוסקים וסיימו שמעיקר הדין העולים מרוסיא ומעידים

הרה"ק רבי שלמה גולדמן מזוועהיל ז"ע האדמו"ר מזוועהיל כ"ז אייר תש"ה

לראות את הצדיק הקדוש מזוועהיל חי כאחד מפשוטי העם. הוי! ... זהו רבי שלומקה... זעק. באותו יום גילו יהודי ארץ ישראל את איש האלוקים השוכן בינותם, ומאז אותו יום הפך רבי שלמה לכתובת לכל החלכאים והנדכאים שהגיעו לחלות את פניו מכל ערי הארץ להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

הרה"ק מזוועהיל נולד בשנת תר"ל לאביו הרה"ק רבי מרדכי מזוועהיל ז"ע, בגיל ל"א שנים בשנת תרס"א עלה רבי שלמה מזוועהיל על כס ההנהגה, בהיות רבנו בביקורו האחרון אצל האדמו"ר מטשרטקוב הרה"ק רבי דוד משה זיע"א, אמר לו האדמו"ר מטשרטקוב בפרידתו: כאשר תבוא לבית תחל לקבל קויטלך...

רבי שלמה זיע"א היה צעיר בניו של אביו רבי מרדכי מזוועהיל (הראשון) זיע"א. האדמו"ר רבי מרדכי זיע"א שהיה מפורסם בצדקותו עבר בהמשך הזמן לקוריץ וניהל עדת חסידים, לאחר שזוועהיל העיר נכבשה על ידי הבולשביקים, רבנו רבי שלמה זיע"א נשאר בזוועהיל בשרביט הנהגתו גם תחת השלטון הקומוניסטי.

הרבי הוציא ראשו מהמקודה ואמר לו: הוא לא יעזוב את העולם בלי תשובה

הבחור שלום הרשקוביץ היה מהלומדים המופלגים ביותר בשיבתו של הגה"ק רבי יוסף אלימלך כהנא הי"ד ז"ע רבה של אונגוואר, ושמו הלך לפניו כבחור שמשכמו ומעלה בגאונותו, בהתמדתו וביראת חטאו. על רבו מאונגוואר התחבב מאז היותו לבר מצוה. היה זה כאשר השמיע בפניו דרשה לבר מצוה שהכין לבד, הרב נדהם מול כשרונותיו ומאותו היום לא הרפה מידו. הרב לקחו תחת חסותו, לגדלו ולרוממו לאילנא רברבא כדי שיתעלה לאחד מגדולי הדור.

בתקופה ההיא, ראשית שנות התר"ץ, הגיע הגה"ה רבי אליהו ראטה זצ"ל מארץ ישראל כדי ללמוד בשיבתו של הגה"ק מאונגוואר. ראש הישיבה הצמיד את הבחור המופלג אליהו ראטה לנער המופלג שלום הרשקוביץ, כדי שיאציל עליו מתורתו וחכמתו. הם למדו יחדיו בוקר צהרים וערב, ולא אחת נותרו ללמוד יחדיו כל הלילה. בגיל צעיר מאד התמנה שלום הרשקוביץ לחוזר בחור, תפקיד שהיה שמור בשיבות הונגריה למצוין שבבחורים והוא היה חוזר על שיעוריו של ראש הישיבה בפני יתר הבחורים.

בשלב מסוים הגיע לאונגוואר הבחור משה גראס, מחסידי בעלזא, שהתיידד עם שלום והצליח למשכו לחסות בצל כנפיו של הרה"ק מבעלזא זיע"א. משנת תרצ"ה היה שלום ליושב מן המניין בבעלזא. שמו הלך לפניו ועד ארגיעה בא בקשרי שידוכין עם בתו של אחד מעשירי אונגוואר שקפץ על המציאה לזכות בחתן שברוד היה כי יפאר את כותל המזרח של הדור הבא. ר' שלום שב להתגורר באונגוואר עיר מולדתו, כשלאחר חתונתו המשיך והתעלה. סביבו התלכדה חבורה שלמה של בחורים ואברכים שחפצו בקרבתו. קבעו עמו 'חברותות' כמעט סביב כל שעות היממה. ביניהם היו כאלו שלימים הפכו לגדולי תורה מפורסמים. ואז פרצה הנוראה שבמלחמות ובסערת הימים הגיעה גם לאונגוואר.

אשתו ושתי בנותיו של ר' שלום יחד עם כל בני משפחתו הענפה הי"ד נהרגו על קידוש ה'. נפשו היתה לו לשלל ויחד עם שנים מחבריו הטובים, בני עליה מאונגוואר, התגלגל למחנה עבודה ברוסיה. ר' שלום וחבריו, בודדים וגלמודים בעולם נורא, עברו נסיונות קשים

רבנו רבי שלמה זיע"א זכה להערצה מצד כל החוגים. גם הבולשביקים בעת עלייתם לשלטון כאשר השליטו בחוזק יד ובאכזריות שלטונם בכל מקום רחשו כבוד מיוחד לרבנו, מעלימים עין לא מעט ברבות מפעולות הפצת התורה והחסד של רבנו שהיו מנוגדות לסדרים ולמשטרים שהנהיגו הבולשביקים.

בשנת תרע"ט הייתה העיר זוועהיל למאכולת אש בשריפה הגדולה שהציתה כנופיות הפורעים, ורבנו רבי שלמה זיע"א, מתיצב במסירות נפש לקומם ההריסות, לוקח את כל הנטל על כתפיו, משקיע עצמו בחובות עצומים להגיש עזר לכל אחד ואחד.

לאחר עשרים וחמש שנות מנהיגות בעיר זוועהיל משנת תרס"א עד שנת תרפ"ה, עלה רבנו לארץ ישראל ביחד עם נכדו חביבו הרה"ק רבי מרדכי (השני) זיע"א בנו של הרה"ק רבי גדליהו משה זיע"א.

הפרידה מרבנו הייתה קשה, אנשים נשים וטף ליוו את רבנו ביציאתו את העיר, הודה, זיוה והדרה של העיר זוועהיל, הקרבניט הנאמן. אב נאמן ורחמן לכל יחיד ויחיד. פטרוו וקברניט, איש מופת ופועל ישועות. אנשים לא יכלו לשלוט ברוחם ונשכבו אל מתחת לגלגלי המרכבה. אישה אחת שזרקה את עצמה אל מתחת גלגלי המרכבה צועקת במר ליבה לרבנו שלא ינטוש אותם לאנחות. זכתה אותה אישה לברכתו של רבנו שתזכה עוד לעלות לארץ ישראל, ואכן זכתה היא ומשפחתה לעלות לארץ ישראל.

רגעים אחדים לפני שהספינה עגנה בנמל יפו פנה הצדיק רבי שלמה לנכדו היחיד שהגיע יחד עמו, ואמר לו: את אדרת האדמו"רות אני משליך כאן לים, וגוזזני עליך שלא תספר לשום בריה את זהותי.

במשך שלוש שנים תמימות הצליח רבי שלמה לשמור את זהותו בסוד, והיה מתגורר בירושלים ומתנהג כאחד מפשוטי העם, עד שבאחד הימים הגיע אורח מהעיר זוועהיל לארץ הקודש ונרעד

משוויץ ארץ מגוריו ארצה היה בא לבקר את שלום, מנסה לדבר אל לבו, ולשווא. קליפה עבותה אפפה את נפשו של שלום.

חלפו להן שלושים וחמש שנה, והסיפור נודע להרה"ח ר' הרשל גראס הי"ו, בנו של ר' משה. הוא מיהר ליצור קשר עם שלום שקיבלו בחביבות וביניהם נוצרו קשרים חמימים. שלום הרשקוביץ לא שכח את גרסת ניקותו והיה יודע לחזור על שיעורי רבו הקדוש מאונגוואר ועל אמרות קודש מבעלזא וסיפורי חסידים בטעם של פעם, אבל כשהיו הדיבורים מתגלגלים לנושא של 'למעשה', שינוי צורת חיים ושיבה למקורות, היו הדברים נתקלים בקיר אטום.

ביום מן הימים פנה הרה"ח ר' אלעזר שיף ז"ל, גם הוא יוצא אונגוואר, אל ר' הרשל גראס וביקש ממנו לעלות ירושלימה ולסור למעונו של רבי אליהו ראטה, בענינו של שלום הרשקוביץ. רבי אליהו קיבל אותו במאור פנים בביתו הדל שבבתי אונגריין. פתח ואמר לו: אתה מנסה לקרב את שלום הרשקוביץ. אין לך מושג איזה דבר חשוב אתה עושה. דע לך שענינו של שלום אינו יוצא לי מהראש למרות כל השנים שחלפו. אני לא יכול לשכוח אותה. אתה

לא יודע כמה פעמים סיימתי את התהלים עבורו ומכמה ידיים בקשתי שיתפללו עבורו. הוא היה אמור להיות אחד מגדולי הדור, זהו הפסד שאי אפשר לתאר אותו... אך דעו שאני לא התייאשתי, יש לי הבטחה מהרבי מזוועהיל שהוא לא יעזוב את העולם בלי תשובה. הבטחה שלא בקלות קבלתיה ממנו. עשרות פעמים נעניתי בשתיקה כאשר הזכרתי בפניו את השם הזה עד שזכיתי לשמוע אותה. כעת, כאשר חלפו ארבעים שנה מאז ההבטחה, אולי הגיע הזמן לנסות שוב להחזירו בתשובה.

כעבור כמה ימים עשה רבי אלי' את דרכו יחד עם ר' הרשל לבית משפחת הרשקוביץ שבחולון. אבל המפגש היה מאכזב מאד. שלום קיבל את רבי אליהו בהתרגשות, יחדיו העלו זכרונות וחוויות מימי ישיבת אונגוואר, אבל כל נסיון לחמם את הנקודה הפנימית נתקל בחומת לב. בסיומה של הפגישה שלא הניבה אפילו תזוזה קלה, אמר רבי אליהו לשלום כי היה רוצה לשוב ולבקר מפעם לפעם. שלום שידע בדיוק מה רוצה ממנו האורח הנכבד השיב בקור: "אני שמח מאד להיפגש ואני מכבד אתכם בתכלית הכבוד, אבל חבל על טרחתכם לבוא ולבקרני..." כאוב לב להחריד עזב רבי אליהו את ביתו.

בדרך חזר תפס רבי אליהו בידו של ר' הרשל גראס ואמר לו: חשבתי שאזכה לראות את הבטחתו של הרבי מתקיימת מול עיני, אבל כנראה שהדבר לא יבוא בקלות. ענן סמיך של חושך וערפל רובץ על נשמתו, זה ענין קשה מאד! ולמרות זאת לא אמר רבי אליהו נואש. הוא המשיך לבקר אבל נוכח שעוד ארוכה הדרך.

חלפו להן שנים. רבי אליהו ראטה נלקח זה מכבר לבית עולמו. כולם בטוחים היו כי הבטחתו של הרבי תתקיים באופן שמחצית השעה לפני מותו ירהר שלום הרשקוביץ בתשובה. אבל לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

מנשוא. בזמנים האיזמים ביותר לא איבדו את יישוב דעתם ואת צלם האנוש שלהם. הם הצליחו להניח תפילין ולהתפלל מדי יום ואף להימנע ממאכלות אסורות, גם כאשר גבל הדבר במסירות נפש ממש. יחדיו חיזקו והתחזקו, איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמרו חזק לבל יפלו בזרועות היאוש, חלילה.

כך נמשך הדבר במשך תקופה עד היום הנורא בו הוטלה פצצה אל המחנה הרוסי ועשתה שמות בשוכניו. שני חבריו הטובים של ר' שלום נהרגו במקום, וגם הטלית והתפילין שלו הושמדו בהפצצה. רק הוא נותר לחיות לבדו. ערטילאי מכל נותר ר' שלום ורוחו נשברה בקרבו. רגשותיו קהו ולבו היה לאבן.

בתקופה הקרובה נדד ממקום למקום. נלחם כדי לשרוד. בדרכי נדחיו הגיע לעיר מסוימת ברוסיה, שם מצא עבודה כמתרגם מרוסית להונגרית. בזכות כשרונו העילויי שלט ברוסית למרות שלא היתה זו שפתו המקורית. הוא התקבל לעבודה ואז בא אסונו הרוחני המושלם. בעיסוקו במסמכים ובספרים שהיה עליו לתרגם שקע בקריאת ספרות קלוקלת שפעפעה בו כארס של עכנאי והרעילה את נפשו. הוא הפך לאיש אחר: שלום הרשקוביץ, פאר הישיבה והחצר היה לאיש מתנכר לדתו ואמונתו.

ההשמועה התגלגלה איכשהו, הגיעה לאזני מכריו ומעריציו משכבר הימים והיכתה אותם בפליצות. הגם שלום בנופלים?! גם לרבי אליהו ראטה, חונכו לשעבר, הגיעה הידיעה, והיה זה עוד בעיצומם של ימי המלחמה הנוראה. לבו נשבר בקרבו והוא לא מצא מנוח לנפשו. מי כמוהו ידע את גודל האבידה. יום ולילה התפלל על 'שלום בן רבקה' ובכל אשר פגש ביקש מאנשים להתפלל עליו כי יאיר ה' את חשכת לבבו וישיבהו בתשובה שלמה לפניו.

כיון שהיה רבי אלי' סמוך ונראה אצל הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א, מעיין הישועות, הזכיר את שמו של שלום בן רבקה בירדו אל הטבילה במקווה. אבל לתדהמתו

וצערו לא השיבו הרבי מאומה. נשבר לבו בקרבו אבל לא אמר נואש. יום יום בהלכו עם הרבי אל המקוה ובהזכירו לפניו שמות לישועה ועצה, היה מזכיר את שלום בן רבקה. אלא שהמחזה חזר על עצמו שוב ושוב: הרבי טבל, הוציא ראשו, ושתק.

וביום מן הימים זה הגיע. רבי אליהו לא שכח את היום הזה: הרבי הוציא ראשו מהמקוה ואמר לו: הוא לא יעזוב את העולם בלי תשובה. מאותו היום ידע רבי אליהו ברורות: שלום הרשקוביץ יחזור, ויהי מה.

תמה המלחמה. כמה מחבריו של שלום שלא השלימו עם מצבו הרוחני הנורא לא הרפו ממנו. הרה"ח ר' משה גראס שהיה זה שהביאו בשעתו לבעלזא עשה כל שביכולתו כדי להשיבו לצור מחצבתו. הוא פגש בו אחרי המלחמה בפראג והציע לו לבוא להתגורר באנטוורפן וכל מחסורו עליו. אבל רוח רעה אפפה את שלום. הוא סירב לשמוע. באדיבות דחה את ההצעה. עלה ארצה והקים בית חילונו בעיר חולון. ר' משה גראס לא ניתק עמו קשרים. מדי הגיעו

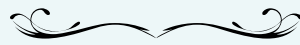
הרה"ח ר' מאיר ווייס היה מרבה לפקוד את בתיהם של זקני החסידים כדי לקלוט ולשמע מהם סיפורים מים עברו. אחד הישישים שאת ביתם הרבה לפקוד היה עוד מהיושבים בבעלזא. ביום מן הימים פנה אליו בשאלה: למה לא תעלה אל ביתו של שלום הרשקוביץ? והחסיד הזקן התרפק בדיבורים על ימים מקדם עת היה ר' שלום הרשקוביץ מפארי האברכים באונגוואר ובעלזא, והפנה את ר' מאיר ווייס אל ר' הרשל גראס כדי לבקש את כתובתו של שלום הרשקוביץ. ואכן, קשר מיוחד נטוה בין ר' מאיר ווייס ובין שלום הרשקוביץ בן התשעים ושתיים, שכבר מוגבל היה בגופו אבל מחו נותר צלול לחלוטין.

בחודש תמוז תשס"ט נעלה הענן... שלום הרשקוביץ התקשר במפתיע אל הרה"ח ר' מאיר ווייס וביקש טלית ותפילין מהודרות. כך אמר לו: מאז ההפצה במחנה, לפני כשישים ושבע שנים, לא הנחתי תפילין, כעת אני מבקש להניח. ר' מאיר ווייס הנדהם מיהר לעדכן את ר' הרשל גראס שבאותו היום אחר הצהריים הגיע לביתו של שלום מצידו בטלית ותפילין משופרא דשופרא. שלום נטל את הטלית והניח על כתפיו ובעוד עיני שניהם זולגות דמעות, התנגן מפיו "הריני מתעטף גופי בציצית..." בנעימה בעלזאית מובהקת. ומול עיניהם הקמות ראו השניים איך מתוך האפר הרוחני קמה דמותו של רבי שלום הרשקוביץ, היושב דמאז, ושישים ושבע

שנים של חושך ענן וערפל נמוגים ואינם. ור' שלום המשיך והפתיע אותם: הייתי רוצה להתיישב ללמוד! אשמה מאד אם תקנו לי מסכת בבא בתרא. לפני שישים ושבע שנה, סיימתי ללמוד את המסכתות בבא קמא ובבא מציעא בעיון. עתה אני רוצה להמשיך מאותה נקודה בה הפסקתי. משאלתו התקיימה כמובן לאלתר. מול עיניהם הקמות שב ר' שלום הרשקוביץ לנעוריו. הוא החל למלא את יומו בלימוד בעיון של סוגיות במסכת בבא בתרא. ממשיך מאותה נקודה בה עצר אז. נראה הדבר כאילו התעורר מחלום מבעית. חלום של שישים ושבע שנים!

ילדיו לא יכלו להבין מה קרה. פתאום כמו ניער מעליו אדרת עבותה של קליפה ומסך מבדיל וישב לנעוריו. מוגבל בגופו אך בהיר לחלוטין היה שוקד על דלתי תורה, חוזר בדיוקנות על שיעורים של רבו הגה"ק מאונגוואר ה"ד, ומתפלל ארוכות בנעימה בעלזאית. לפעמים ישב עם הגמרא שבע שעות רצופות ולעתים היה פורץ מלבו בכי מר על שישים ושבע שנות הבלבול שעברו עליו בתוך הקליפה. את מסכת בבא בתרא בעיון סיים כעבור שנה והוא המשיך בלימודיו עד לפטירתו ב"ב תמוז תשע"ב. ברכתו של רבינו התקיימה במלואה.

(ספיר ויהלום פר' מצורע פ"א - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הגאון הקדמון רבינו יצחק מקורביל זצ"ל

הסמ"ק

כ"ח אייר ה"א שנת מ"ו

שכל אחד ילמד חלק אחד ממנו כל יום. הוא סיים לחבר את הסמ"ק בשנת ה"א ל"ז, ודאג להעתקתו ולהפצתו בקהילות. ואכן הספר הפך לאחד מספרי ההלכה הנפוצים ביותר באשכנז לפני עידן הדפוס, וחכמי דורו והדורות הבאים הרבו להשתמש בו ולהגיה את הגהותיהם על גליונותיו. בעיקר נתפרסמו הגהות רבנו פרץ ב"ר אליהו, בן עירו הצעיר ממנו (נפטר בערך בשנת ה"א ס'), שהפכו לחלק בלתי נפרד מהספר, וכמה מהן אף חדרו במשך הזמן לתוך הטקסט עצמו. רבנו פרץ עמד בראש ישיבה גדולה שממנה יצאו קבצי תוספות חשובים, והוא נחשב מחותמי תקופת בעלי התוספות. הסמ"ק והגהות רבנו פרץ מצוטטים פעמים רבות מאוד על ידי פוסקי הדורות.

רבינו רבי יצחק ב"ר יוסף מקורבייל (קורביל) היה מחכמי צרפת בסוף תקופת בעלי התוספות. נולד בערך בשנת ד"א תתק"ע, והיה תלמידו וחתנו של ר' יחיאל מפריז. כונה גם ר' יצחק בעל החוטם. היה בן דורו הצעיר של ר' משה מקוצי, והושפע מאוד מספר המצוות הגדול שלו (הסמ"ג). אולם הוא הגיע למסקנה שאורכו של הספר וסידורו מתאימים אותו בעיקר לשימושם של תלמידי חכמים, ושיש לחבר ספר מצוות קצר על ההלכות הנהוגות בזמן הזה, שיהיה נפוץ ושימושי יותר. לכן חיבר את ספרו 'עמודי נולה', אותו כינו, כדי להבדילו מן הסמ"ג שקדם לו, 'ספר מצוות קצר' (או 'קטן'), ובקיצור 'סמ"ק'. הוא חילק אותו לשבעה חלקים כנגד ימי השבוע, כדי

לא שתה, בכדי שיהפוך להיות דל בשר ויוכל להכנס לכרם, ואחרי שנכנס ומילא כריסו באשכולות ענבים, שוב לא יכל לצאת דרך הפירצה, כי הוסיף שומן על בשרו, וחזר להתענות שוב שלשה ימים כדי שיוכל לצאת ממנה, ואמר ערום נכנסתי וערום אשוב, זהו גם עונשו של החמדן, שאינו מרויח כלום בחמדנותו. [בענין זה ראיתי להגה"ק בעמח"ס הפלאה ז"ע שפירש הכתוב (תהלים קמה, טז) פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון, שהקב"ה נותן לכל אחד מזונותיו בהרחבה, וגם נותן ברוב רחמיו וחסדיו רגש של רצון שיהיה מרוצה ושמח במה שקיבל, וזהו הדבר הטוב והעיקרי ביותר, שהאדם יהיה מרוצה ושמח בחלקו, כי מה יתרון לאדם שקיבל הרבה ואינו מרוצה בכך, ולזה אמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו, כי כשהוא שמח בחלקו במה שהעניק לו הקב"ה בטובו הגדול, הרי הוא העשיר האמיתי, כי נהנה ממה שקיבל].

והמשל הרביעי, היה פעם כלב אחד שזרקו לו עצם, וברוב רעבונו הגדול התחיל לנגוס בו לתאבון, ברם על ידי הנגיסות הרבות נעשה העצם מחודד מאד, ופצע את בשרו של הכלב עד זוב דם, והכלב חשב שהדם הוא מהעצם ונגס בו בתאבון יותר, ואמר הכלב לעצמו איזה עצם נפלא הוא זה שיש בו הרבה מוח ודם, ויש בו טעם נפלא ומתוק, ולא ידע כלל שהוא מוצץ את דמו של עצמו מפציעתו, עיי"ש. [בענין זה ראיתי מובא מהגה"ק החפץ חיים ז"ע, שהיה פעם שר גדול וחשוב שתפסוהו שהוא מרגל לטובת מדינות אחרות, והמלך רצה להענישו וצוה להכניסו לתוך בית העשוי מזכוכית, וימות בבית הזה מיתת רעב, והכניסוהו לתוך הבית השקוף הזה, ובשני הימים הראשונים עוד שרד השר בכוחות איתנים, אך ויהי ביום השלישי גדל רעבונו והיה קשה מנשוא, והתחיל השר לקרוע מבשרו התיכות התיכות ואכלן, ועבר שם אורה זר שלא ידע מהנעשה והנשמע במדינה, וראה אותו אוכל בשר לתיאבון, ושאל את האנשים הלזאת עונש ייקרא הרי הוא אוכל בשר ומשביע את עצמו, ואמרו לו האנשים שוטה שבעולם, האיך רואה שהבשר שהוא אוכל הוא בשר גופו שלו, עכת"ד. וזהו מוסר השכל גדול ונורא. וכבר משלו הקדמונים בזה, לאחד שישב על ענף עץ, ולקח גרזן והתחיל לנסר את הגזע, ולא הרגיש שהוא חותך את הגזע שהוא יושב עליו, ואחרי שנפל על הארץ ונחבטו עצמותיו, הבין למפרע מה שעשה באוולתו, כמו"כ לענינינו שהחמדן עושה רעה לעצמו, והשמח בחלקו יש לו הכל].

שיחות מלוה מלכה-הגה"צ רבי נתן גשטטר זצ"ל

במקום שאתה מוצא הדיפותו

שם אתה מוצא בקיאותו

חיבר ס'פר מצות ק"טן [סמ"ק], והיה עמקן וחרף עצום, כאשר אנו רואים בתוס' פסחים (כב:) ד"ה לכם שהביאו קושיא בשם הר"י מקורבל בחריפות גדולה. ואעפ"כ את ספר המצות כתב בפשטות נפלאה, כדי שיהיה הספר שווה לכל נפש, ויוכלו כולם לאחד ללמוד בו, ובמקום שאתה מוצא חריפותו שם אתה מוצא בקיאותו.

הסמ"ק חילק את ספרו לשבעה ימים, כדי שילמדו בכל יום חלק אחד מהספר, וציוה להעתיק את הספר בכל מקומות תפוצות הגולה, והכספים למעתיקי הספר יקחו מקופת הקהילה, ובכל מקום שיבוא אליו השליח בכדי שיעתיקו את הספר, לא ישהה שם השליח יותר מיום אחד, ואם השליח צריך לשהות במקום יותר מיום אחד, אזי חייבים ראשי הציבור ליתן לו שש מטבעות אכילה שתיה ולינה. ובדרך הזאת הפיץ את ספרו הבהיר בכל רחבי מדינת אשכנז.

משלים נפלאים מדברי הסמ"ק

ואציע כמה דברים נחמדים שמצאתי בסמ"ק השווים לכל נפש – כתב (סי' י"ט) אודות הלאו דלא תחמוד, שאסור לחמוד דברים השייכים לרעהו. ומביא הסמ"ק כמה משלים נאים לבאר את גודל העוון והרוע באיסור זה. (א) היה פעם עורב שמאס בנוצותיו השחורות, וחמד מאד להיות לו נוצות צבעוניות כמו שאר העופות, וברוב חמדנותו הלך והוריד נוצה אחת מכל עוף ועוף שמצא, והניחם על נוצותיו שלו כדי שיראה צבעוני, וכשנודע לשאר העופות מעשהו של העורב, באו כולם והורידו לו את כל הנוצות גם את נוצותיו שלו עצמו השחורות, וזהו עונשו של החמדן הרשע, שלא סגי במה שלבסוף אינו מקבל מה שיש להשני, אלא גם את מה שיש לו בעצמו הוא מפסיד בחמדנותו הרעה. (ב) היו פעם שני אנשים, אחד היה חמדן גדול ואחד מקנא היה גדול, והמלך אמר להם שהוא נותן לאחד מהם רשות לבקש איזה דבר, בתנאי שחבירו השני יקבל דבר כפול ומכופל, והמקנא לא אבה לבקש מאומה, כי חשש שמא השני יקבל כפול, ודחק החומד את הקנאי לשאול תחלה, ולבסוף המקנא החליט לבקש שיוציאו לו עין אחת, והעיקר שלהשני החמדן ינקרו שתי עיניים.

המשל השלישי, בכלב אחד שחמד ורצה להכנס לכרם ענבים לאכול מהם, אך כיון שהיתה רק פירצה קטנה בגדר, לא יכל להכנס דרכה בהיותו עב בשר, והתענה שלשה ימים לחם לא אכל ומים

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים
- הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

יה

מחברים

הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע כ"ט אייר תר"י

ביום טוב ראשון של חג השבועות נוהג היה הרה"ק מפרמישלאן לאכול סעודה חלבית בלבד, ואילו למחרתו ביום טוב שני סעודה בשרית בלבד, וכוס זכוכית מיוחדת שמורה היתה בבית רבינו משנה לשנה לקדש בה על היין ביום טוב ראשון של עצרת, שכן הואיל ואכל בו ביום סעודה חלבית לא הסכים לקדש אז על הכוס של שאר שבתות וימים טובים אשר סעודתם בשרית, ואילו קידוש על כוס חלבית סתם משל שאר ימות השנה נחשב בעיניו כמבזה את המועדות חלילה. לפיכך יחדה כוס חלבית מיוחדת אשר נשמרה אך ורק לצורך מצוה זו מעצרת לעצרת. ההפרדה בין כלי הבשר לכלי החלב נפלאה היתה ועצומה אף היא. לא רק שמגע בין כלי בשר לכלי חלב ואפילו קרים ויבשים היה אסור אלא אפילו הקירוב ביניהם או בין מפות השולחן של חלב ושל בשר היה בגדר איסור.

לכלי האכילה של פסח בעצמם, אשר נועדו לשימוש בביתו נאווה קודש של הרה"ק מפרמישלאן, לא הועילו לא שמירה ולא הכשרה, אלא היו רוכשים חדשים מדי שנה בשנה. את כל הכלים הישנים, אשר שימשו לחמץ במהלך השנה היוצאת, ניקו והכשירו בכל חומר הדין, כאילו אמורים היו להשתמש בהם בפסח, ורק לאחר הכשרה יסודית זו הוצאו מן הבית אל רחוב העיר. עניי פרמישלאן כבר יושבים ומצפים היו לאותה שעה, ועוטים בששון ובשמחה על השלל. לאחר הפסח נלקחו כלי הפסח החדשים לשימוש של כל ימות השנה, וחוזר חלילה. את הכלים מזמינים היו באופן מיוחד באחד מבתי החרושת שבאותו מחוז, תוך שגם שם נדרשים היו זהירויות מיוחדות במינן, הן במהלך הייצור והן בצורת האריזה והמשלוח, למען הבטח שכל גוף זר שאינו נקי לפסח כל צורכו לא יבוא עמם במגע ובמשא. כאשר מגיעים היו הכלים סוף סוף פרימישלאנה לא היתה הרשות נתונה לפורקם מעל העגלה אלא בנוכחות רבינו ובהשגחתו האישית. שנה אחת, עת הופיעה העגלה עמוסת הכלים החדשים מבית החרושת, מצוי היה במעון הרבי קהל רב של חסידים, ביניהם כמה וכמה רבנים ויושבי על מדין מערי הסביבה. הרה"ק מפרמישלאן לא היסס ויצא בכבודו ובעצמו החוצה כדי להיות נוכח בעת פריקת הכלים. הואיל ויצא הוא יצא כל הקהל הקדוש בעקבותיו שהרי מי ראה אותו יוצא ולא יצא. עוד הפריקה בעיצומה והמון הנוכחים עוטרם סביב לרבינו, ולעגלה שבתוך נתגלגל ונפל מתוך הקש אשר ריפד את העגלה כמצע לכלים גרגיר של חיטה. פני הרה"ק מפרמישלאן חוורו והוא החל פונה אל הרבנים שנוכחו במקום, מבקש לשמוע את חוות דעתם לגבי כשרותם של הכלים הללו לפסח. הרבנים, איש איש לפי תורו, חיוו את דעתם בפשטות מוחלטת כי אפילו צל צילו של חשש אין כאן. הכל כשר וישר חלק ומהודר כמקדם, וכי במה יכול גרגיר חיטה יבש שנתגלגל לתוך הקש לפגום בכשרותם של כלים חדשים אלו לפסח. אולם דעתו של הרה"ק מפרמישלאן עדיין לא היתה נוחה. הוא המשיך

הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן נולד לאביו הרה"ק רבי אהרן אריה מפרמישלאן ע"י ברכת הרבי ר' אלימלך מליזענסק לאמו, שתזכה לבן שיאיר בתורתו ובקדושתו.

בילדותו החל רוח ה' לפעמו והיה בעל רוח הקודש. פעם ראה את קצב העיר מתהלך בנפש עגומה. הקצב סיפר לו שלאחרונה כל בהמותיו יצאו כולם טריפות, וכמעט שלא יצא נקי מנכסיו הלך עמו הנער אל שוק הבהמות והחווה בידו בהמה זו כשירה וזו טריפה... וכך היה. כששמע אביו מכך, גער בו באומרו לא כל מה שרואים צריכים לדבר...

היה תלמידם של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ ורבי משה לייב מסאסוב. אחרי הסתלקות אביו מילא מקומו בפרמישלאן ואלפים מישראל נהרו להסתופף בצילו. היה בידדות עם צדיקי וגאוני דורו, פוסק הדור רבי

יוסף שאול נתנון בעל שואל ומשיב נסע אליו, וכשראה שרבי מאיר יודע את מחשבותיו התייעץ בו אם לקבל רבנות בעיר אחת, אולם רבי מאיר לא הסכים ואמר לו שנכונה לו רבנות גדולה בישראל, ואמנם אח"כ נקרא לכהן בבלוב.

לעת זקנתו עבר רבי מאיר להתגורר במיקאלייב שם נסתלק בשב"ק כ"ט באייר תר"י ומנו"כ בפרמישלאן.

ספדו לו הגאונים רבי שלמה קלוגר מבראד, רבי משולם ישכר הלוי הורוויץ מסטאניסלב, רבי יוסף לנדא מיאס ועוד.

חומרות יעשה אדם לעצמו ולא על אחרים

באו אנשים אל הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א ובידיהם תקנות חדשות, סייגים וחומרות, שהתקינו לבני עירם. הפטיר רבי מאיר: התקנות הללו נגד התורה הן! הייתכן? תמהו האנשים. השיבם רבי מאיר: כתוב (במדבר ג' ג) 'איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה לאסור אסור על נפשו, הנודרים נדרים והאוסרים איסורים למען ה', יכולים לעשות זאת רק על נפשם, לעצמם ולא לאחרים (ספיר ויהלום פר' מטות תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

העניים שהרוויחו מהחומרת הרה"ק מפרמישלאן

דקדוקי הלכה, גדרים וסייגים, חומרות והידורים היו מן הסממנים האופייניים בהנהגתו הקדושה של הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, ומהם אשר לא נמצאו להם אח וריע בעולם כולו. שיאם של אלו היה אמנם בחומרות ובהידורים שנהג הרבי במצווה הקשורות לחג הפסח שהרי ידעו הכל כי חומרות של פסח כפי שהן מצויות בפרמישלאן אינן נמצא בשום מקום נוסף עלי אדמות. ביום שאכל רבינו מאכלי חלב לא אכל מאכלי בשר. וכל שכן איפכא, ביום שאכל מאכלי בשר לא אכל מאכלי חלב.

מעמד חולקו כל הכלים שעל העגלה עד האחרון שבהם לעניים ולבני משפחותיהם ועניי פרימישלאן צהלו ושמחו. על אותה עגלה שהביאה את הכלים יצא אחד מבני משפחת הרבי לנסוע בחזרה אל בית היוצר כדי להזמין את מערך הכלים כולו מחדש תוך אזהרה חמורה כמובן להקפיד בפעם הבאה על אריזת הכלים לבל יתערבו בה גרגירי דגן.

(ספיר ויהלום פר' עקב תשפ"א - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

ודרש למוצא פיהם של רבנים ובעלי תורה נוספים מן הנוכחים, עד אשר הגיע לשאול לדעתו של הגאון הצדיק רבי אפרים לנגויאר, רבה של העיירה סול, אשר נכח אף הוא במקום. נענה רבי אפרים ואמר: מצד ההלכה אין אמנם כל שאלה ואף לא צל של שאלה, אמנם ביחס לחומרותיו העצומות של רבינו היה אולי מקום להחמיר גם במקרה דגן!

הסכים אתו הרה"ק מפרמישלאן בסיפוק ובהנאה גלויה, וחיש קל נשלחו שלוחים לקבץ את עניי העיר אל המקום. באותו מקום ובאותו

הגה"צ רבי אליעזר דוד גרינוואלד זצ"ל בעל קרן לדוד אבדק"ק סאטמאר א' סיון תרפ"ה

נשמתו ביומא דהילולא דיליה - ר"ח סיון. שנה אחת שמעתי מתלמידו הרה"ג רבי אלעזר קליין מכפר גדעון זצ"ל, שבעת שלמד אצלו בשיבתו בסאטמאר ראה את פנקס הרשימות משמות הבחורים התלמידים שלמדו עמו באותה שנה, ובמחזור זה היו לו שש מאות ושלושה עשר תלמידים, כמנין תרי"ג.

מאחר שלא זכה הגרא"ד לפרי בטן ולא השאיר אחריו זרע, לכן קראו הרבה מתלמידיו את בניהם על שמו כדי להקים לו שם ושארית, וגם אני הנני נקרא על שמו, מאחר שאבי מורי ז"ל היה נמנה בין בחירי תלמידיו.

פרקי אבות - מפי ספרים וסופרים' (ח"א, עמ' תנד)

הגה"צ רבי אליעזר דוד גרינוואלד זצ"ל בעל קרן לדוד אבדק"ק סאטמאר, נולד ביום י"ד שבט תרכ"ז לאביו הרה"ג מו"ה עמרם גרינוואלד זצ"ל מטשאורנא. היה תלמיד מובהק לאחיו הגה"ק בעל ערוגת הבושם, ואח"כ עבר ללמוד בשיבתו של הגאון בעל חתן סופר במאטערסדארף. מיום עמדו על דעתו הרביץ תורה לתלמידים ולא פסקה ישיבה מעל שלחנו. משנת תרנ"ה עמד לימין אחיו הערוגת הבושם בהנהגת הישיבה בחוסט. משנת תרס"ז היה אבדק"ק צעהלים. בשנת תרע"ב נתקבל להיות אבדק"ק אויבערווישעווא.

בשנת תרפ"א נתקבל להיות אבדק"ק סאטמאר שהיתה אחת מן הקהילות הנכבדות ביותר במדינה. העמיד תלמידים רבים ביניהם רבנים מובהקים וגדולי תורה. נתבקש לישיבה של מעלה ביום ר"ח סיון שנת תרפ"ח.

נדפס ממנו תשובות קרן לדוד על ד' חלקי שו"ע, וספר קרן לדוד עה"ת ומועדים.

הזעמיוו תלמידים הרבה

סיפר הגה"צ ר' אליעזר דוד פרידמן זצ"ל:

הגה"צ רבי אליעזר דוד גרינוואלד זצ"ל הרביץ תורה לאלפים ובכל מקום שקבע משכנו העמיד תלמידים

הרבה. ואלה תולדות חייו: בראשית היה דומ"ץ בעיר סערדאהעלי, אך מכיון שהצלחתו גרמה חלישות הדעת למרא דאתרא, כי רוב צורבי התלמידים נמשכו אחריו, לכן העביר הגרא"ד משכנו לעיר צעהלים, שם נתעטר בכתר הרבנות וכן העמיד תלמידים הרבה בישיבה אשר העמיד וניהל שם לשם ולתפארת, ואבי מורי הרה"ג מוה"ר רבי יוסף יהושע פרידמן ז"ל היה נמנה אז בין תלמידיו.

לאחר כמה שנים עבר לכהן פאר כאב"ד וראש ישיבה בעיר ווישווא, אח"כ השתדל זקיני אבי אמי, הרה"ח מוה"ר רבי יחיאל מיכל מ"ש פראנקל ז"ל שהיה ראש הקהל בעיר סאטמאר, שיבוא להתעטר ברבנות העיר סאטמאר, ונאות לבקשתו, ואכן גם שם הרביץ תורה והעמיד תלמידים הרבה.

במשך שנים רבות התאספו הרבה מתלמידיו להתועד יחד לעילוי

מעלה קביעות עתים לתורה

שח הגה"צ רבי נתן געשטעטנער זצ"ל:

שמעתי פעמים רבות מ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מפאפא ז"ע בעל ויחי יוסף, דבר נפלא ששמע מרבינו ז"ע, לבאר מה שראינו בתלמוד שהפליגו רבות בחובת קביעת עתים לתורה, וטעמא בעי למילתא אמאי בעינן דוקא קביעת עתים, ולא סגי במה שילמד שעה

אחת ביום ללא קביעות.

ופירש פה קדוש, דהנה בפשטות קשה טובא, שהרי האדם עסוק בפרנסה על המחיה ועל הכלכלה ברוב היום, וא"כ אפילו אם ילמד בערב איזו שעה, הרי שעות אלו יתבטלו ברוב שעות היום שאינו עוסק בהם בדברי תורה.

ברם הרי אמרו בכתובות (טו, א) כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ועל כן אם ילמד האדם כל יום איזו שעות ללא קביעות, בודאי שהמועט בטל ברוב והרי הוא כמי שאינו, אבל לזה חסד גדול עשה עמנו השי"ת, שצוה לנו על ידי חכמו הקדושים לקבוע עתים לתורה, וכשלומד בקביעות הוי כמחצה על מחצה, ואותן השעות המועטות שעוסק בהם בתורה בקביעות אינם בטלים ברוב שעות היום, עכד"ק.

שיחות מלוה מלכה (ח"ג, עמ' קצד)

הרה"ק רבי ישראל האגער מויזניץ זצ"ל בעל אהבת ישראל ב' סיון תרצ"ז

אבותיו שיהיה צדיק, שהרי אינו הולך בדרך שכבשו לו

(ספיר ויהלום פר' תולדות ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מגדל פומרנץ שליט"א)

עבירה לבזבז גפרור

אמרו חז"ל (סוטה יב.): צדיקים, ממונם חביב עליהן יותר מגופן, לפי שאין פושטין ידיהן בגזל. הרה"ק האהבת ישראל מויזניץ זיע"א היה זהיר אף בממונם של אחרים, והיה מקפיד מאד לא לקלקל ממון יהודי. כאשר היה נר דלוק על השלחן או אש בערה בתנור שבחדר, לא נתן להדליק גפרור על מנת להצית סיגריה, שהרי אם אפשר להשיג אש ממקור שאינו עולה דמים חבל להשחית ולהדליק גפרור לשוא.

פעם אחר כשרצה האהבת ישראל להצית סיגריה, הוציא אחד החסידים גפרורים, אלא שרעהו הקדימו והצית מצית. הראשון בכל זאת רצה להבעיר גפרור, כי באמצעותו נוח יותר להצית את הסיגריה. העיר לו הרה"ק: 'אין צורך, עבירה לבזבז גפרור'. הפטיר הלז: הלואי שלא תהינה לי עבירות יותר גדולות מזו. הגיב האהבת ישראל ואמר: וגם זו לא.

כך היה נזהר לא להעלות את האור בעששית כשלא היה בו צורך. בערבי שבתות שבימות החורף היה מתפלל מיד כשהאירו פני המזרח, וממילא היו נאלצים להשתמש באור האלקטרי בבית המדרש, אך משהגיעו לחזרת הש"ץ ולעתים אף בשעת פסוקי דזמרה, כאשר אור היום חדר לשם, רמז לכבות את האלקטרי, והיה מקפיד שלא ידלק האור בחדרים שאין משתמשים בהם לשוא. לפרקים היה נגש בעצמו לכבות את האור שדלק ללא צורך.

פעם ביקר אצלו אחיו הרה"צ מוהר"פ מבארשע זצ"ל, ובעברו בחצר שאל הצדיק: 'מדוע לא מואר כאן? משהגיעו הדברים לאזני האהבת ישראל ציווה להעלות אור בחצר. הרה"צ שהה שם מספר ימים וכל אותה עת דלקו בערב הנורות בחצר. כאשר נסע משם אחיו הורה שוב לכבות את האור שבחצר. לעתים היה מעיר ואומר: 'מה שאני - הנני, אך קמצן אינני'

(ספיר ויהלום פר' וישלח ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מגדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי ישראל מויזניץ זיע"ל נולד ביום ב' אלול שנת כת"ר כבן בכור לאביו הרה"ק רבי ברוך מויזניץ זיע"ל האמרי ברוך, בנו של הרה"ק רבי מנחם מענדיל מויזניץ זיע"ל הצמח צדיק (שהיה התנו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"ל, שעל שמו נקרא רבינו), ולאמו הרבנית הצ' מרת צפורה ע"ה נכדת הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"ל.

ביום מלאות לו ט"ו שנים בא בברית הנישואין עם בת הרה"ק רבי מאיר מדזיקוב זיע"ל. כיהן כרב העיירה בדעווליא והגליל שבמארמורש, ואח"כ כיהן כאבד"ק וויזניץ.

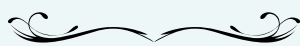
כשנסתלק אביו האמרי ברוך בשנת תרנ"ג, החל להנהיג את עדת חסידי וויזניץ. בשנת תרס"ג הקים בוויזניץ את ישיבת 'בית ישראל שרבנים ת"ח וחסידים יצאו מבין כתליה. במלחמת העולם הראשונה נמלט לגרוסוורדין שבטרנסילבניה, שם התגורר עד סוף ימיו.

היה מגדולי מנהיגי דורו, ורבבות יהודים ממזרח גליציה ומרומניה והונגריה הסתופפו בצילו. נודע כגאון וקדוש, אביהן ואוהבן של ישראל. כיהן כנשיא ואמרכל הכולל דוויזניץ לצדקת רמבער"ן, ופעל גדולות ונצורות למען יושבי אר"ק.

נסתלק ביום ב' סיון תרצ"ז בגרוסוורדין ושם נטמן, ובשנת תשי"ו הועלה ארונו לאר"ק ונטמן בבית החיים הסמוך לשיכון ויזניץ בבני ברק.

מי שאינו נוסע אין לו חילוק אם הדרך כבושה

הגיד הרה"ק האהבת ישראל מויזניץ זיע"א, שהחילוק בין בנן של קדושים למי שאינו בנן של קדושים הוא, שהראשון עשו לו אבותיו דרך כבושה, כביש טוב, להגיע בה למחוז חפצו, והשני אין לו דרך כבושה. ובדרך שבעולם הנוסע בדרך כבושה יגיע מהר למחוז חפצו, ומי שנוסע בדרך שאינה כבושה מתמהמה הרבה בדרך עד שמגיע למחוז חפצו. כך אם הבנן של קדושים הולך בדרך ה' ועוסק בתורה יוכל להגיע מהר למדרגת צדיק שזכות אבותיו מסייעתו, ומי שאינו בנן של קדושים צריך להתייגע יותר עד שמגיע למדרגת צדיק, אבל מי שאינו נוסע לא מועילה לו כלום הדרך הכבושה. כך מי שאינו עובד את ה' לא מועילה לו זכות

הגה"ק רבי אריה לייב בלייך זצ"ל

אבד"ק לאבאווה

ג' סיון תרמ"ד

מהבית דואר, כאשר ראה הרשימה הראה לו הגה"ק מוהר"ש שטעה והחליף שני אנשים ושלה המגיע לא' להשני.

וסיפר לו הגה"ק מוהר"ש שהגה"ק מוהר"ר ארי' בא אליו ואמר לו שטעה בהרשימה ושיתקן את המעוות. ואמר מוהר"ש שלכתוב לאותו ת"ח שקיבל יותר שיחזיר להשני לא נכון ע"כ הוציא הוא מכיסו ושלה להת"ח שקיבל פחות כמה שמגיע לו ע"פ הרשימה. מספר נכדו הרב חיים ברוך פינק ז"ל: גם כשהייתי באר"י בביהמ"ד בתל אביב שמעתי מזקן אחד שהיה אז בשעת מעשה כאשר הגה"ק מוהר"ש מבאבוב יצא מחדרו ואמר שכעת היה אצלו ר' ארי'. והסיפור הזה ידוע אצל חסידי באבוב.

הגה"ק רבי אריה לייב בלייך זצ"ל נולד לאביו רבי אלחנן אשכנזי מרוסיה המתייחס בא"ב להגה"ק החכם צבי ז"ע. כשברח לגליציה מחמת גזירת הקנטוניסטים הסב את שם משפחתו מ-'אשכנזי ל-'בלייך'.

הרב הגאון הצדיק המפורסם קדוש יאמר לו ר' ארי' לייב זצ"ל היה אבדק"ק וואליע-מיכאווע (שליד דינוב). ואח"כ כיהן בעיר לאבאווה (הסמוכה לצאנז), ולעת זקנותו כיהן ברבנות באוסטיצע (הסמוכה לקרקא), כשבנו הגה"צ רבי צבי אלימלך זצ"ל ממלא מקומו בעיר לאבאווה.

ביום ג' סיון שנת תרמ"ד איתקטר לעלמא דקשוט. ונטמן בבית החיים שבקראקא סמוך ונראה לציון של ה"מאור ושמש".

וסיפר נכדו הגה"ח רבי חיים ברוך פינק זצ"ל: ושמעתי מש"ב נכדת זקני, שזקיני אמר לפני פטירתו שכסף אינו משאיר (כי לא לן אצלו פרוטה הכל נתן לעניים) רק זאת הוא מבטיח שאם יבאו להתפלל על קברו ישתדל עבורם. וכן שמעתי מש"ב הרה"ח ר' משה דוד מנדלבוים זצ"ל שלפני המלחמה היה אחד ממשפחתו שהיה צריך ישועה ונסע להתפלל שם והיה לו ישועה, ומפורסם אצל חסידי באבוב שהרבה נושעו על ידי ברכתיו עכ"ד. זכותו יגן עלינו אמן.

וכן שמעתי מאדמו"ר רבי שלמה מבאבוב שליט"א [זצ"ל] שזקיני הגה"ק מהר"ש מבאבוב זצ"ל אמר שזה ראינו אצל הרבה צדיקים שנתגלו לאחר פטירתם, אבל אצלו רואים מזה שהיה בעל מדרגה גדול שכבר תיקן הכל ורק דבר זה הפריע לו שלא חילקו הצדקה כרצונו, והפליא בזה גדלות מעלת זקני ז"ל (עד כאן מפי רח"ב פינק ז"ל). קונטרס זכרון ש"י

שליחו של הרה"ק מצאנז ללמוד קשר התפילין

ידוע שהרה"ק מצאנז היה לו קשר מיוחד לתפילין של ראש הנעשה כמו מ"ם סתומה, ומקורו של קשר זה הוא מאת הגה"ק רבי נתן אדלער זצ"ל.

וכתב בספר דרך הנשר (עמ' מד) דבריהוה הרה"ק מצאנז במרחץ באדען (הסמוכה לוויען) שלח שליח מיוחד לפערשבורג ללמוד אופן עשיית קשר הנ"ל. וכן הוא בספר כל הכתוב לחיים (סדר הנחת תפילין אות יט).

וסיפר הגה"צ רבי משה הלברשטאם ששמע שזקיני הגה"ק מצאנז שלח שליח מיוחד למרחקים ונתן לו מאה זהובים על הוצאות הנסיעה, כדי להתלמד אומנות קשר זה הנ"ל, וכשחזר השליח שמח שמחה גדולה ועשה סעודה לכבודו. וכן מובא גם בספר פי צדיק (ציעשנוב, עמ' ש"ה) וז"ל: קדושת זקני שלח שליח מיוחד לעיר פרעשבורג שתלמד שם איך לעשות קשר כזה ע"כ.

והנה לפי המקובל, שלוחו של הרה"ק מצאנז - היה הגה"ק רבי אריה לייב בלייך זצוק"ל, והרה"ק מצאנז החזיקו על חשבונו ג' חדשים, כדי שילמוד שם את הקשר מהראב"ד פרעשבורג הגאון רבי דניאל פרוסטיץ זצ"ל.

קונטרס זכרון אריה

התגלה בהלום לזרה"ק מוהר"ש מבאבוב

כל ימיו היה מיצר ודואג על גלות השכינה, ואדיר היה חפצו לעלות לאר"י לחונן עפרה. גם נסע לקבץ כספים להחזקת יושבי ארץ ישראל והיה חוסך משכירתו הדלה שיהיה לו איזה מקור פרנסה בארץ ישראל ויוכל לעבוד עבודת השם באין מפריע. ברם בני ביתו לא הסכימו עם תכניותיו וגם מפאת חולשתו לא עלתה בידו להפיק משאלת לבו ונשאר בחו"ל.

בראותו שנמנע ממנו לעלות לארץ הקודש נסע לדידו כ"ק האדמו"ר מוהר"ש [הראשון] מבאבוב ז"ע ומסר לו הכספים שקבץ, באמרו, היות וכספים הללו קבץ להוצאת הדרך ולמחיה בתוככי ירושלים על כן אינו רוצה להשתמש בהם בחו"ל, וגם אינו רוצה שיהיו ברשותו, ולאחר אריכות ימיו ישלח אותם האדמו"ר לארץ ישראל, ומסר לו רשימה מפורטת לשלוח לתלמידי חכמים וגם פירט הסכום כמה למי.

לאחר פטירתו שלח הגה"ק מבאבוב זצ"ל את משמשו שילך להבית דואר ושלה הסכום לארץ ישראל. אחר כמה שבועות שאל הגה"ק מוהר"ש למשמשו אם קיים שליחותו, והלה השיבו שמיד קיים בקשתו וחלילה לו מלמעול בשליחותו, והביא לו רשימה

נשיא לבני מנשה

בשפתי ובו בזמן ניסיתי להרהר הרהורי סרק מקוטעים, אך הוא קרא גם אותם כמעט בדיוק לתדהמתי הרבה. החיוך על שפתי גווע ובמקומו פקדתי איזו אי נוחות עם שמץ של פחד, ומה אעשה כשיספר לי על מעשי בבריסק.

הרבי הרגיש במבוכתי אך לא שם לב אליה. מקריאת הרהורי שהרהרתי באותם הרגעים שישבתי לפניו, עבר לקריאת מחשבותי בשלושת ימי שהותי בחצרו, ומהן למחשבות המעסיקות אותי בבריסק. התרגשותי ומבוכתי גדלו. מבלי לפצות פה ישבתי לפניו מוקסם ומופתע וקטן מאוד בעיני עצמי, מניין הוא יודע כל זאת, הבאמת נביא הוא? והרי כבר אמרו מיום שחרב בית המקדש ניטלה

הנבואה מנביאים וניתנה לשוטים, ושוטה בוודאי איננו, אילו סיפר לי רק את קורותי בבריסק גם אז הייתי מתקשה להבין, אלא שהייתי מנסה למצוא הסבר הגיוני, כי סבי הכין אותנו לפנישה זו איתי וסיפר לו כל מה שגונב לאוזניו עלי, אך הוא קרא את הרהורי שהרהרתי ביושבי לפניו, וזה כבר היה למעלה מכל השגותיי.

לרגע הפסיק, השתעשע בידי וניסה להציץ לתוך עיני במבטו הרך והמבריק מול אור הכוכבים הקלוש שחדר לחדר האפל, ברם לא ארכה ההפסקה זמן רב, הוא חזר שוב לקרוא את העבר שלי כקורא מעל לוח, אחת לאחת קרא בעבירות שעברתי בימים האחרונים בבריסק, החל בעישון בשבת עד לדברים שחוץ לכוכבים ולעטלפים לא שזפתם עין. זיעה התחילה לבצבץ על מצחי וידי שהיו בידי של הרבי נתלחלו. חרף אפיקורסותי ברביים של חסידים לא יכולתי להשתחרר מן ההרגשה, והיא תפסה את כל כולי, שיושב כאן לפני

צדיק מופלא שמעשי הבהמיים פרושים לפניו כיריעה. פסוק אחד אשר היה שגור בפי נאחז שוב בסבך מוחי המבולבל כל הזמן 'יודע צדיק נפש בהמתו', 'יודע צדיק נפש בהמתו'.

כשפסק הרבי סוף סוף מלספר לי 'מעשים טובים' שלי הניח את ידי ועבר לדברי כיבושין ופיוסין: אל תתיימש, נפתלי אילה שלוחה, אל תתיימש, לא כלו כל הקצין. יש בכוחך לחזור למוטב. ולא רק שיש בידך אלא רואה אני בך שעוד תהיה ירא שמים גדול ויתברכו בך אבות ואמהות. עומד אתה לפני גיסיון גדול אך זוהי העקדה הנדרשת ממך, ובסופו של דבר עוד תזכה לאהבה טהורה וקדושה זו

בתיאור מרתק פרי עטו של צעיר שבסער העיתים נטה מדרך הישר והתדרדר מדחי אל דחי עד שבא אל הרה"ק רבי משה יחיאל אלימלך מלברטוב זיע"א ה"ד לשובת, בנסיעה שנסע ביחד עם סבו שהסתופף בצילו של הרב הקדוש למרות שכבר היה רחוק בליבו משמירת תורה ומצוות רח"ל ועל ידי זה זכה לחזור בתשובה, הוא כותב כך: נוהג יש לו לרבי הצעיר מלברטוב להזמין אל שולחנו לשלוש סעודות רק צעירים. בכח הוא מגרש מעליו את חסידיו ואינו נותן להם דריסת רגל לבית מדרשו בשבת אחרי מנחה. בשעה זו של רעוא דרעוין ואתערותא דלעילא מתכנסים אצלו צעירי העיר והסביבה הקרובה מכל החוגים, ועושים איתו בשירה ובשמחה ללא כל חיץ. פגישה זו מיוחדת במינה בחצרות הרביים, הוא מתחיל בדבדי תורה קלים ומובנים לכולם, הנאמרים כרגיל לפני ברכת המזון.

עם גמר דבריו מתחיל תור השאלות של הנוכחים הצעירים. כל אחד מותר לו לשאול מכל העולה על לבו, והוא עונה לכולם בסבר פנים יפות ובנועם. בין שאלה לשאלה פוצחים בניגון חסידי ושרים בהתלהבות. אומרים שנוהגו זה של הרבי לקרב את הצעירים כבר החזיר רבים למוטב בנייהם כאלה שכבר חיללו שבת בפרהסיה. אני עצמי התרשמתי מאוד משעה זו, ובפעם הראשונה התחלתי להרהר הרבה בחיזיון זה שחסידות שמו שנפגשתי עמו לראשונה פנים אל פנים בלברטוב, אך האמת היא שהתרשמות זאת עם היותה חזקה למדי עדיין לא היה בכוחה להביאני שוב לחיי תורה ומצוות, רק מה שאירע עמי אחרי אותה סעודה שלישית זהו שזעזע אותי עד היסוד ועורר בי מחדש רצון עז לנסות ולהתמודד שוב עם ה'בעל הדבר' שלי.

עם גמר ברכת המזון, בטרם הספיקו כולם לצאת מבית המדרש שכבר היה שרוי באפלה גמורה, ניגש אלי הרבי, לקחני בזרועי והובילני לחדרו הפרטי. הלכתי אחריו מופתע בלי לשאול דבר. ליד השולחן הגדול שעמד באמצע החדר מכוסה במפה של קטיפה, שקשה היה כבר להבחין בצבעה, ביקשני לשבת, העביר כסא מצד אחר לצדי וישב לידי, ובלי הכנות כלל לקח את שתי ידי לידיו והתחיל קורא לפני בקול את כל מחשבותיי שחשבתי באותו רגע. חיוך הסתמן

למהרת ביום ראשון
נכנס אחד החסידים אל
הרבי והוא ישב ושוחח
עמו. בתוך השיחה
הביע החסיד בפניו
את פליאתו מאתמו, ו
אך אפשר שמדיבורו
של הרבי על מאכלי
הגבינות התעורר בלב
אותו יהודי הרהורי
תשובה שכאלו עד
שהתייפח בבכי. הרבי
הנהן בראשו כאות
הסכמה לדבריו,
והפטיה: אכן אין זו
עבודה פשוטה כלל
וכלל

זה ששיחת חולין גרידא על מאכלי חג השבועות הביאתו להתעוררות כה גדולה עד כדי בכי ודמעות.

למחרת ביום ראשון נכנס אחד החסידים אל הרבי והוא ישב ושוחח עמו. בתוך השיחה הביע החסיד בפניו את פליאתו מאתמול, איך אפשר שמדיבוריו של הרבי על מאכלי הגבינות התעורר בלב אותו יהודי הרהורי תשובה שכאלו עד שהתייפח בבכי. הרבי הנהן בראשו כאות הסכמה לדבריו, והפטיר: אכן אין זו עבודה פשוטה כלל וכלל.

היה הרבי חוזר ומשנן את ששמע מאביו בשם אחד הצדיקים, על גדולתם ומעלתם של העוסקים במלאכת הקודש להשיב לב בנים תועים אל צור מחצבתם והיה מפרש את הפסוק (במדבר ב כ): 'וְנָשִׂיא לְבָנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן פְּדָהצֹר', 'נשיא' מי שמנשא ומרומם 'לבני מנשה' לבנים השכוחים מאלקים, 'מנשה' נקרא על שם 'כי נשני אלהים', לשון שכחה, 'גמליאל', ומביאם לידי כך שיאמרו 'גם לי אל, אזי הוא נחשב 'בן פדהצור', בן שפדה את ה' צור ישראל (משה איש האלוקים) ח"ב פרק כז).

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

שרקיעא וארעא נשקי בה אהדדי (המאורות הגדולים לבית ביאלא פ"ה עמוד קסב).

•••

בשנת תשמ"א חל חג השבועות ביום ראשון בלילה. אותו יום זכור לרבים שבו החלה התמוטטות במצב בריאותו של הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א, שלאחריה לקה בשיתוק בפלג גופו ממנו סבל עד יומו האחרון. שבת קודם שהה הרבי בירושלים. לעת סעודה שלישית הגיע אל הטיש יהודי מתל אביב שהיה רחוק מתורה ויהדות. בתוך כדי עריכת השולחן פנה אליו הרבי והחל פותח עמו בשיחה על סוגי הגבינות שהיו נוהגים לעשות בעיר צפת לכבוד חג השבועות.

לאחר מכן נמשכה הסעודה כרגיל, והנה טרם שהגיעה לסיומה, כאשר החלו לשיר את הזמר הקדוש 'יה אכסוף נועם שבת' הבחינו לפתע בדמעות גדולות הנושרות מעיניו של אותו יהודי. ניכר היה כי סערה עזה מתחוללת עתה בליבו והוא יושב ומירר בבכי. הרואים השתוממו מאוד ולא הצליחו להבין, הן הרבי לא אמר לו מילה אחת של מוסר, אף לא דיבר עמו כלל על ענייני יהדות, אם כן כיצד

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשרה מסדרי הביאור 'מאורי אור' וליקט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציגים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מודל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

א"ר: 437-0054 (718) | אירוסה 0176-8906-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

מילין יקירין והידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הֵיאָה

חֵדָּתָא

חֵדָּתָא דְאִוְרֵיִתָּא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

בשמירת העיניים תלוי צלם הפנים

לו ברירה ונצרך ללכת בעיר ובשווקים, עם זאת הולך בתורת ה' וכפי ציווי התורה - 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' (להלן טו לט), ומוחו תפוס בתורת ה'. זהו הנאמר בכתוב **בנסוע המשכן יורידו אותו הלויים ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים** לרמוז לנו כי **בנסוע המשכן** אף אם הוא בדרגת קדושה בבחינת משכן שזכה לעשות מעון ומשכן לשכינה הקדושה בתוכו, אך אם הוא **בנסוע** שאינו ספון בד' אמות של הלכה אלא נוסע מהכא להתם, אזי יורידו אותו, כלומר, עלול הוא לבוא לידי ירידה ח"ו. אך בחנות המשכן כשאדם נמנע ככל האפשר מלשוטט בחוצות ושומר עיניו יקימו אותו הלויים תקומה ועלייה תהיה לו ואשרי חלקו בזה ובבא.

גלגול הדרכים שמוכרח להימצא בהם הוא רק כדי למנוע קטרוג ח"ו

אם אמר יאמר איש מישראל, וכי אני בוחר את האופן בו אוכל להתפרנס, הלא כבר אמרו חכמים שמחטא אדם הראשון נגזר על האדם 'בעצבון תאכלנה' (בראשית ג יז) וכפי הנראה כך גזרה חכמתו העליונה שאתפרנס באופן זה שאצטרך להתגלגל בדרכים לחובת ההשתדלות שלי. תשובה לדבר נמצא ביסוד שהניח הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה, וביאר מה שאמרו חז"ל (חגיגה ט:): 'יאה עניותא ליהודאי כי ברזא סומקא לסוסיא חירורא', ופירש החוזה ע"ה והביא דבריו בעל אור לשמים מאפטא ע"ה (בראשית ד"ה ויאמר), שמדרך העולם בעת שמוליכין הסוס למכרו, נותנים רסן בחיכו ומקשטים את הסוס ליפותו כדי שיקפצו עליו קונים, אך כאשר מחזירים

וּבְנִסְעַת הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבַחֲנוֹת הַמִּשְׁכָּן יִקְיְמוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם (א, נא).

יש לפרש זאת בדרך דרש על פי דברי הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה, ויש שהביאו מאמר זה בשם החוזה מלובלין ע"ה, דהנה, שני פעמים הוזכר 'אשרי' בספר התהלים, האחד 'אשרי יושבי ביתך' (פד ה), והשני 'אשרי תמימי דרך' (ק"ט א), ושניהם נאמרו בסדר האל"ף ב"ת, אך בעוד 'אשרי יושבי ביתך' נאמר בסדר א' ב' בחד אפא, כלומר, פעם אחת בכל אות, השני - 'אשרי תמימי דרך', נאמר בתמניא אפין, מדוע.

כי 'אשרי יושבי ביתך' משבח את היושב בביתו שנשארים פניו כפי שהיה עד עתה, אך 'תמימי דרך' - הנזקק לצאת לדרך, משתנה צורתו ותארו לשמונה פנים, שאינו יכול להישאר בתומו ובצדקותו כפי שהיה עד עתה. וכמו שאמרו משמו של החוזה מלובלין ע"ה בפסוק (להלן ט יג) 'והאיש אשר הוא טהור ובודרך לא היה מפני מה איש זה טהור הוא, משום 'ובדרך לא היה' ולכך לא הפסיד את קנייניו הרוחניים אשר נאבדים חלילה כאשר יוצא לדרכו וחלילה אינו שומר את עיניו.

ולכן ב'אשרי יושבי ביתך' אומרים בסוף הפרק 'תהילת ה' ידבר פי', ואילו בסוף פרק 'אשרי תמימי דרך' נאמר 'תעיתי כשה אובד', שהרוצה לשמור נכסיו וקנייניו הרוחניים, ימנע עצמו עד כמה שיכול מלהסתובב בדרך, שלא ימצא עצמו חלילה בבחינת 'תעיתי כשה אובד'. ואף היוצא לדרכו ישמור עיניו לבו ומוחו שיישמרו בטהרתם, ואז יאמר עליו 'אשרי תמימי דרך' - ההולכים בתורת ה', כי אשריו ואשרי חלקו של האדם שכאשר אין

שובע רב בשפע והרחבה.

כשנוהג כעני ואינו זן עיניו מראיות אסורות מסיר מעליו גזירת ההשתדלות

אך ביתר עומק יש ללמוד מכך, כי אם כל תכלית השתנות פניו היא למנוע קטרוג, הרי שבידו לפעול זאת ללא השתנות פניו, כי כאשר אדם מתהלך בדרכים ומשים עצמו עני שאינו נהנה וזן עיניו מכל מנעמי העולם החולפים על פניו, ומקיים 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' בהידור, פועל בהנהגתו זו שלא יצטרך לבוא להשתנות פניו וצורתו, כי השיג התכלית שנראה בעיני האומות ושריהם כעניים, וממילא ישפיע עליו 'הזן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כינים' שפע רב בביתו ביותר מאשר ישתנו פניו בדרכים, מאחר שעושה רצון ה' ושומר עיניו של לזון עיניו חלילה מכל דבר רע. כן יעזור ה' שיושפע עלינו ממרום שפע רב בבתינו ללא שנאלץ להשחיר תארנו בגלגול הדרכים, ותחול הברכה עלינו בשפע רב ובהארת פנים, כן יהי רצון, אמן.

אותו לבית, מסירים ממנו את הרסן וקושרים אותו באבוס ונותנים לו תבן ומספוא לאכול.

זהו הדבר שבאו חז"ל ללמדנו בכך שדימו את העניות לישראל כסוס, דהיינו, שבעיני כל האומות נהיה נראים כעניים כדי שלא יקטרגו עלינו, אבל בבתינו יהיה לנו כל טוב, כדמיון הסוס שאמנם בהיותו בשוק חוסמים את פיו ברסן ונראה כעני שאינו יכול לאכול, אך בבואו לביתו פותחים לו את הרסן ומאכילים אותו כל טוב.

מעתה נשכיל לענייננו, אף אם אמנם נגזר עליך להתגלגל בדרכים בתמניא אפין, אך זאת רק ההשתדלות שנראה בעיני האומות כעניים, אך בבית מוכן לך כל טוב ללא קשר ליגיעה בחובת ההשתדלות, וכשאדם יודע זאת אינו נופל לפיתויי היצר שבמקום זה ובאופן זה ישיג פרנסתו, כי הרי 'מוזנותיו קצובים לו מראש השנה' (ביצה טז.), והשתדלותו אינה מעלה ומורידה כהוא זה. וידע נאמנה, כי אף אם נדרש להתגלגל בדרכים הכל כדאי כדי שלא יהיה קטרוג ח"ו, ולכן יעשה זאת רק בדרך המותרת, וככל שמשתנים פניו אות וסימן הוא כי בביתו יתמלא

מילתא דפליאה

זהירות שלא לטפס בעבודת ה' למעלה ממדרגתו

וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמְתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת קִדְשׁ הַקְּדוּשִׁים אֲהָרָן וּבְנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עֲבֹדָתוֹ וְאֵל מִשְׁאוֹ. וְלֹא יָבֹאוּ לְרֹאוֹת כְּבֹלַע אֶת הַקְּדוּשׁ וְיָמְתוּ (ד יט-כ). כלל גדול מובא בספרים לכל הבא בשערי עבודת ה', שכאשר רוצה להתקרב אל הקדושה הן בענייני סור מרע והן בענייני עשה טוב, צריך להיזהר בזהירות יתירה שלא יבחר לעצמו דרך גבוהה ומדרגות עליונות שלמעלה מהשגותיו וכוחותיו, בין אם הם בגשמיות ובין אם הם ברוחניות, כי המטפס ועולה בלי הדרגה בפסיעה גסה ובפעם אחת, לא די שלא יעלה בידו להחזיק במעלות ומדרגות מופרזות אלו שאינם תואמות לפי מצבו ומעמדו, אלא אף גם זאת עלול ליפול ולרדת אף ממדרגתו אשר כבר עומד בה עתה. וכל זה הוא מעצת היצר הרע להכשיל את האדם, ולכן צריך להיזהר מאוד ולעלות בהדרגה מחיל אל חיל עד שיגיע למדרגה רמה וגבוהה ותתקיים בידו.

היה הרה"ק החתם סופר ע"ה מבאר, כי פסוק זה בא לרמוז לכל הבא בשערי עבודת ה' ועז חפצו להתעלות בעילוי אחר עילוי בעבודתו את בוראו, עליו לדעת דברי התורה ולא יבואו לראות כבלע את הקודש שלא יבואו לבלוע הקדושה בפעם אחת שלא בהדרגה, כי על ידי זה ח"ו ומתו כמו שאמרו חז"ל (ברכות מג:): פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם [וסיים שם הרב חתם סופר ע"ה: זהו שאירע לתלמידי רבי עקיבא בימי ספירת העומר כידוע]. אלא על האדם מוטל להכיר את מקומו ודרגתו וכשיתקן וישלים דרגתו יוכל להעפיל לדרגה גבוהה הימנה, וכך כתב בחובות הלבבות (שער אהבת ה' פ"ז), צריך להיזהר לקנות מידות טובות לאט ובמתנינות, כדי שיתרגל להתנהג בהם, ויזהר שלא להרבות בעבודתו יותר מיכולתו כדי שלא יאבד מה שכבר יש לו, כי ריבוי השמן בנר הוא סיבה להיחלשות האור.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

חיי הצדיקים בעולם הזה למען הבנים והתלמידים

בשמים אלו הינם משורש התענוג שמילא את כל חלל העולם, וראו את המראה הגדול והבהיר של 'וירד ה' על הר סיני' (שמות יט כ) שהרכין הקב"ה שכינתו וירד על הר סיני ופתח להם כל שבעת הרקיעים וראו שהוא יחידי, מרוב תשוקה ועריבות לא יכלו לעמוד ברשפי אש שלהבתיה ופרחה נשמתן בדביקות, אך הקב"ה החייה אותם והניחם בחיים כדי שיהיה המשך להתגלות זו לבניהם ובני בניהם עד סוף כל הדורות.

הקב"ה מוסיף חיות לאדם כשמדריך את בניו ותלמידי

הוא כעניין דברי החתם סופר ע"ה הידועים (תורת משה וירא ד"ה ונשתחוה ה-ב') שתכלית האדם אם יזכה באחריתו בעת צאת נשמתו להתקדש ולידבק באלקיו, והדיבוק נעשה ע"י המצוה בעשייתה, ואם יזכה באחריתו לעשות מצוה גדולה, כבר הפליגו חז"ל (שבת קיח.) 'יהא חלקי ממתי בדרך מצוה'. וככל שיתקדש יותר יימשך חלק הרוחני למעלה ויתקרב למקורו, ואם יזכה למות מחמת הקדושה הגדולה היא ויעלה כמו השלהבת המתדבקת באש הגדולה זה מיתת נשיקה, הנשמה נושקת ומתדבקת אל מקורה, ובה מת חנוך. וממשיך החתם סופר ע"ה ואומר: והנה כמה צדיקים היו זוכים למות בנשיקה בעת עסקם במצוה בקדושה גדולה, אבל לטובת בניהם ותלמידיהם המה נשארים בחיים.

הגם שאשרי האדם שחתמו ימיו מהרה נשארים הצדיקים לטובת בניהם ותלמידיהם

וכבר כתב הרמב"ם ע"ה באגרת לבנו והביאו החתם סופר ע"ה (שו"ת יו"ד הקדמה): ודע בני כי האדם המסכן בזה העולם השפל הנבזה אין

המשך בעמוד הבא

וימת נדב ואביהוא לפני ה' פהקרבתם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם (ג ד). הקשו המפרשים מה באה התורה ללמדנו באמרה 'ובנים לא היו להם' מה קשר יש בזה לכך שמתו.

לביאורם של דברים יש להקדים ולבאר מאמר אחר שאמרו חז"ל (שבת פח:): ואמר רבי יהושע בן לוי, כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר (ש"ה) ה' ו' נפשי יצאה בדברו', ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן דיבור שני היאך קיבלו, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם. ולכאורה הדברים צריכים ביאור, האם אכן רצה הקב"ה שימותו, הרי הוריד עליהם טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, אם כן מלכתחילה מדוע פרחה נשמתם.

ועוד קשה בדברי בני ישראל לפני משה רבינו ע"ה (שמות כ טז) 'ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות'. והקשו צדיקים הרי נשמתן יצאה בדביקות עצומה וגעלה נפשם את בשרם, אם כן מה להם לבני ישראל לחשוש 'פן נמות' וכי יש לך תענוג גדול מזה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו למות מחמת דביקות וכיסופין לה' יתברך.

במתן תורה כלתה נפשנו להידבק באור פני מלך

אולם ביארו הצדיקים, כי אכן במעמד הר סיני ראו בני ישראל את המראה הנפלא מאורו יתברך, והגיעו למעלת המלאכים כדכתיב (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם' שמדבר על עת מתן תורה (ע"ז ה.), ולא זו בלבד, אלא עוד התעלו והגיעו לדרגה גבוהה יותר ממלאכי השרת. וכשהרגישו כי נתמלא כל העולם בשמים שמביאים תענוג, ובודאי

אשר בערה בהם, ולכך נאמר בהם (ויקרא טז א) 'בקרבכם לפני ה' וימותו'. והנה בספריהם של צדיקים ובכתביהם הרבו לבאר זאת, כשעיקר יסודם מדברים הנשגבים שכתב האור החיים הקדוש ע"ה בפירוש פסוק זה: שנתקרבו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובזה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים וכו'. והוא אומרו בקרבכם לפני ה', ואומרו וימותו בתוספות וא"ו, רמז הכתוב הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם, עכ"ל.

נדב ואביהוא נשארו בדביקותם כי לא היו להם בנים

על פי זה מבאר החתם סופר (תורת משה שם, במדבר ד"ה וימת) שלכך נאמר בנדב ואביהוא ובנים לא היו להם ואמרו חז"ל (יבמות סד.) 'הא אילו היו להם בנים לא מתו', כי אילו היו להם בנים היו נצרכים לבניהם אחריהם ללמדם דרך ישרה, אך בנים לא היו להם ולא היו נצרכים בעולם הזה על כן נסתלקו בקדושה.

אמנם אחר התבוננות היטב נבין כי זאת היא הברכה העליונה אשר אין למעלה ממנה, והיא הברכה אשר בירך משה רבינו ע"ה את עם ישראל לאחר שאמר (דברים כח ט-י) 'יקימך ה' לו לעם קדוש וגו' וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, וברכם בתכלית השלימות באופן שתושלם נפשם בימי נעוריהם ומצד שלימות נפשם כבר חתמו ימיהם, וימי הזקנה אשר הותירם ה' על פני האדמה אך למותר, אמר בכל זאת לא יהיה ימיהם הנותרים טלטול וטרדה רעה לנפש האדם, כי אם לטובה להשלים את בניו ואת ביתו אחריו, וזהו שאמר (שם פסוק יא) 'והותירך ה' לטובה בפרי בטןך', בשביל פרי בטןך. ומסיים החתם סופר (שו"ת יו"ד הקדמה) וכותב: 'וזהו תכלית ברכה העליונה אשר לא יגיעו אליה כי אם יחידי סגולה בזמן הזה, והכלל בעולם התיקון אי"ה.

לו מנוחה בו ואשריו למי שחתמו ימיו מהרה בלא טרדת נפשו, ע"כ. והקשה החתם סופר: ומעתה יפלא הלא עינינו רואות השרידים אשר ה' קורא, גם המה ינובון בשיבה, ובלי ספק כי הם השלימו נפשם בימי נעורם, ולהיכן אריכות ימים של אלו. אמור מעתה כי בודאי הם מצד עצמם כבר חתמו ימיהם, ואריכות ימים שלהם אינו לטובת עצמם, כי כבר שלמו ימיהם מצד כשרון נפשם, רק ה' יתברך מניחם עוד על האדמה לטובת זרעיהם וצאצאיהם ותלמידיהם, שיהנו מאורם וישלימו גם הם נפשם, ואין זה טלטול וטרדה להנפש, כי זכות הוא לה להשפיע מאורה לזולתה, ע"כ דברי קדשו.

וכך מסופר על היהודי הקדוש ע"ה שחלה בעת שהותו בצל רבו הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה, כשהזכירו בנו רבי יהושע אשר מפוריסוב ע"ה לפני החוזה ע"ה שיעתיר בעבור אביו, אמר לו הרה"ק: לפעמים כשרואים בשמים על אדם מישראל שכבר גמר כל עבודתו שהיה לו לעבוד בעולם הזה, וכבר תיקן כל מה שהיה מוטל עליו לתקן בחלק שורש נשמתו, אם כן מוכרח להסתלק מהעולם. אך מאחר שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים (יבמות סד. חולין ס:) ולעבודתם, שולח אליו אנשים שיסעו אצלו ויסתופפו בצילו לדרוש ממנו את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, ובזה יהיה לו עבודה מחדש בעולם הזה שהיא לתקן נשמות בני ישראל ולהדריכם בדרך הישר והרצוי לפני ה' יתברך, ובזה יוכל להיות שישאר עוד בעולם.

הסתלקות בני אהרן מתוך דביקות עצומה עד שכלתה נפשם

והנה ממשיך החתם סופר ע"ה (תורת משה שם) לבאר שגם קדושי עליון אלו נדב ואביהוא, שהם 'מיודעיו של מקום', נתקרבו הרבה בעבודתם בדביקות עצומה בקדושה ובטהרה ובסילודין כשרפים ומלאכים וזכו להתפשטות הגשמיות, עד היותם בטלים ממציאות ולהסתלקות נשמתם מחמת רוב כיסופין והשתוקקות ואהבת השם

זהירות שלא לטפס בעבודת ה' למעלה ממדרגתו

גם בני ישראל קבלו את מצוות התורה מעט מעט

כן כשבא הקב"ה לתת תורה לעם ישראל, לא הכביד עליהם בפתע פתאום עול תרי"ג מצוות, אלא מתחילה במצרים כשהיו ערומים מן המצוות נתן להם דם פסח ודם מילה, ובצאתם ממצרים כשבאו למרה נתן להם שבת וכיבוד אב ואם ודינים, ובמעמד הר סיני ציוה להם עשרת הדברות, עד שבערבות מואב השלים לצוות להם את כל התורה. מביא רבינו בחיי משל להבנת הדברים, משל לאדם היושב זמן רב בחושך, ואם יצא פתאום ויסתכל בשמש יחשכו עיניו ותסתכן ראייתו, ולכן צריך שיסתכל באור מעט מעט עד שיתרגל בכך. וכשם שיקרה זה באור השמש, הוא הדין והוא הטעם בעצמו באור השכל, כי הדברים השכליים בדמיון הדברים הטבעיים, כי יקרה לשכל כמקרה החושים, וכוחות הנפש הלא הם קשורים עם כוחות הגוף. לכן מצינו בענין השגתו יתברך שיצטרך האדם לחנך שכלו מעט מעט, ובזה תהיה השגתו עולה ומתרחבת והולכת, כענין אור השחר שמתחיל לזרוח מעט אור ואחר כך הולך ומרחיב. ומי שעושה מעשיו במחשך ולא זרח עליו אור התורה, אסור לו לקפוץ בפעם אחת, אלא מעט מעט ירגיל עצמו להיטיב מעשיו, כדי שלא יכביד עליו עול התורה שמא תקוץ בו נפשו.

משל שתהיה העבודה בהדרגה

צא ולמד גם מה שכתב בספר עקידת יצחק (שער צב) שאין נדרש מהאדם להגיע בבת אחת אל השלימות, אלא מעט מעט יעלה עד לראש המדרגות, והמשיל משל למלך שציוה על עבדו לטפס לראש מגדל גבוה, והיה המגדל סגור מכל עבריו ואין דרך לטפס לראשו, התיירא העבד כיצד יעלה בידו להגיע לראש המגדל הגבוה, אמר לו חכם אחד, בודאי אין ביכולת בן אדם להגיע בבת

וזאת עשו להם וחייו ולא ימתו בגשתם את קדש הקדשים אהרן ובניו יבאו וישמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו. ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו (ד יט-כ).

כלל גדול מובא בספרים לכל הבא בשערי עבודת ה', שכאשר רוצה להתקרב אל הקדושה הן בענייני סור מרע והן בענייני עשה טוב, צריך להיזהר בזהירות יתירה שלא יבחר לעצמו דרך גבוהה ומדרגות עליונות שלמעלה מהשגותיו וכוחותיו, בין אם הם בגשמיות ובין אם הם ברוחניות, כי המטפס ועולה בלי הדרגה בפסיעה גסה ובפעם אחת, לא די שלא יעלה בידו להחזיק במעלות ומדרגות מופרזות אלו שאינם תואמות לפי מצבו ומעמדו, אלא אף גם זאת עלול ליפול ולרדת אף ממדרגתו אשר כבר עומד בה עתה. וכל זה הוא מעצת היצר הרע להכשיל את האדם, ולכן צריך להיזהר מאוד ולעלות בהדרגה מחיל אל חיל עד שיגיע למדרגה רמה וגבוהה ותתקיים בידו.

התקרבות משה רבינו היתה בהדרגה

בדרך זו פירש רבינו בחיי (שמות ג א) את ענין מחזה הסנה שהתגלה למשה רבינו, שבתחילת דרכו בנבואה רצה הקב"ה לחנכו מעט מעט, ולהעלותו ממדרגה למדרגה עד שיתחזק שכלו, לכן בתחילה נראה היה לו כאילו אש גשמית בוערת בסנה, ולכן ביקש להתקרב ולבדוק במה השתנו אש וסנה זו משאר מיני אש וסנה אחרים, שכן אם היה יודע שזה מראה רוחני היה נמנע מהתקרב להסתכל בו. אחרי שהתחיל להתבונן באש התחזק שכלו והבחין שמלאך ה' מתגלה בתוך הסנה. ועוד הוסיף להתבונן עד שהתעלה יותר וראה במראה הנבואה את כבוד השכינה, וכך הגביהו מעט מעט והרגילו בהשגות אלוקיות, עד שיהיה בכוחו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

דרגתו גורם להגביר את היצר נגדו, כי הנה כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו (סוכה נב.), ואם מתעלה בבת אחת גורם לכך שגם היצר הרע יתגבר מאוד כנגדו, וכמעט שלא יהיה ביכולתו לעמוד כנגד יצרו, אכן החכם עיניו בראשו שתהיה עבודתו מעט מעט ובהדרגה, ועל ידי זה ירגיל עצמו להתגבר כנגד יצרו ולא יבוא לידי מכשול. וזהו שהצטוו לאחר מתן תורה (שמות כ כג) 'ולא תעלה במעלות על מזבחי', שלא יעלו כמה מעלות בבת אחת, כדי שלא יבוא לידי נפילה ובזיון כמו שמסיים הכתוב 'אשר לא תגלה ערותך עליו'.

וזהו שמצינו שהיו בני אדם שזכו ברגע אחד לחיי העולם הבא, והיה רבי בוכה ואומר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים. וענין בכייתו של רבי תמוה, אם יש קונה עולמו בשעה אחת בכייה זו למה. אך כיון שעיקר העלייה בעבודת ה' צריכה להיות לפי הסדר מדרגה אחר מדרגה, ולא באופן זה שאמנם קנה עולמו אך היה זה בשעה אחת ובקפיצה אחת.

בפסוק זה נרמז אזהרה לעובד ה'

היה הרה"ק החתם סופר ע"ה מבאר, כי פסוק זה בא לרמוז לכל הבא בשערי עבודת ה' ועז חפצו להתעלות בעילוי אחר עילוי בעבודתו את בוראו, עליו לדעת דברי התורה ולא יבוא לראות כבלע את הקודש שלא יבוא לבלוע הקדושה בפעם אחת שלא בהדרגה, כי על ידי זה ח"ו ומתו כמו שאמרו חז"ל (ברכות מג:) פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. אלא על האדם מוטל להכיר את מקומו ודרגתו וכשיתקן וישלים דרגתו יוכל להעפיל לדרגה גבוהה הימנה, וכך כתב בחובות הלבבות (שער אהבת ה' פ"ז), צריך להיזהר לקנות מידות טובות לאט ובמתנות, כדי שיתרגל להתנהג בהם, ויזהר שלא להרבות בעבודתו יותר מיכולתו כדי שלא יאבד מה שכבר יש לו, כי ריבוי השמן בנר הוא סיבה להיחלשות האור.

אחת לראש המגדל, אבל העצה לכך היא לעלות ולטפס מעט מעט, ויעשה לו סולמות שיקרבוהו בדרך אל הגג, וכך יוסיף ויטפס עד שיצליח להגיע לראש המגדל. כן הוא גם בעבודת ה' בודאי שאי אפשר לשום אדם להגיע בבת אחת אל השלימות בעבודת ה', והדרך הנכונה היא להתחיל כפי יכולתו ולהוסיף להתעלות מעט מעט עד שיגיע אל השלימות.

יציאת מצרים שלא בהדרגה

ואף שביציאת מצרים זכו בני ישראל להתעלות למעלה ממדרגתם בבת אחת שלא בהדרגה, והיה בזה שינוי סדרי העולם שהאירו להם אורות מופלגים שלא לפי הכנתם, ואפילו שהיו ממש בדיוטא התחתונה והיו ערומים מן המצוות זכו להגיע למדרגות עליונות עד שראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים, מכל מקום ירדו אחר כך ממעלתם, והיו צריכים לעמול במשך מ"ט ימי הספירה לחזור ולהגיע למדרגה זו בכוח מעשיהם.

מצות הגבלה כהכנה למתן תורה

ובדרך זו היתה ההכנה למתן תורה, שהצטוו בני ישראל להגביל עצמם לבלתי יתקרבו לפנים ממחיצתם, וזהו שנאמר להם (שמות יט יב) 'השמרו לכם עלות בהר', שתהיה העליה בהר ה' קימעא קימעא ולא בדרך דילוג וקפיצה, וכמו שהצטוו מיד אחרי מתן תורה 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' (שם כ כג), וגם 'סיני' בגימטריא 'סלם', לרמוז שתהיה עבודת ה' כעליה בסולם מדרגה אחרי מדרגה, בבחינת 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' (בראשית כח יב), ולא ידלג בבת אחת לראש המדרגות, אלא יקבע סולם על הארץ ויעלה מדרגה אחרי מדרגה עד שיגיע השמימה.

המדלג שלא כסדר בעבודתו

גורם להגביר היצר כנגדו

עוד זאת אמרו והזהירו רבותינו הקדושים, כי המתעלה שלא לפי

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לגשת ללא אישור
 מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
 עיצוב ועימוד: שוקי קנר

לאור באור לשמים

"שבוודאי בדברי הקודש האלה יאיר

כל איש נשמתו הנקראת שמים"

(הרה"ק ר' מנחם מנדל מבראנעב זי"ע)

בשורה טובה לשוחרי חסידות:

ספר אור לשמים המבואר
הרה"ק רבי מאיר זי"ע א"א מאפטא

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

זוהר הקדוש

עם ביאור הכתר והכבוד

השקנת עולמית לשלמה רבי שמשון

זוהר המבואר במדבר ג
זוהר המבואר במדבר ד
זוהר המבואר במדבר ה
זוהר המבואר דברים א

זוהר המבואר ויקרא ב
זוהר המבואר ויקרא ג
זוהר המבואר במדבר א
זוהר המבואר במדבר ב

תיקוני זוהר חלק ד
ספרא דצניעותא חלק א
ספרא דצניעותא חלב ב
זוהר המבואר ויקרא א

זוהר המבואר אדרא דמשכנא
תיקוני זוהר חלק א
תיקוני זוהר חלק ב
תיקוני זוהר חלק ג

אדרא רבא חלק א
אדרא רבא חלק ב
זוהר המבואר אדרא זוטא
זוהר המבואר נגלות האדרא

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66